СЛОВО Просвіти

Без мови немає нації!

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ТИЖНЕВИК

21 (969), 24—30 травня 2018

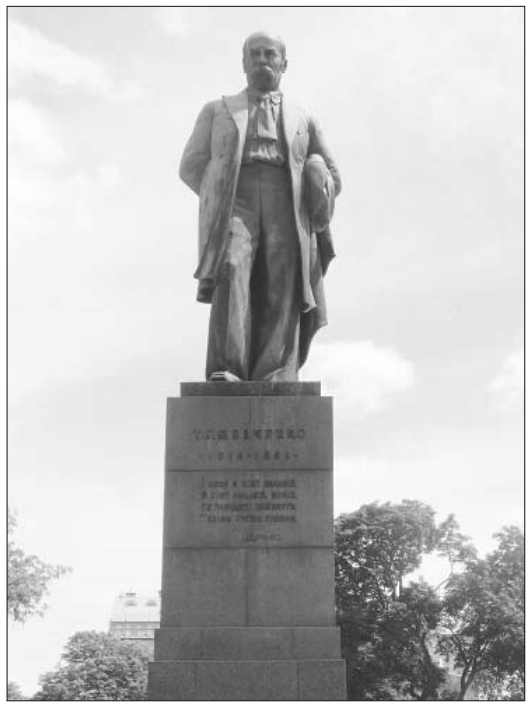

ДЕРЖАВІ СКОРОПАДСЬКОГО — 100

5

ПЕРШІ ОЧІЛЬНИКИ “ПРОСВІТИ”

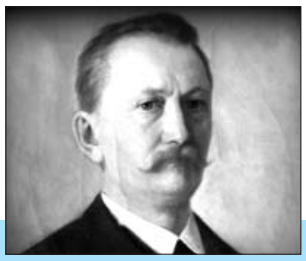

6

ПРЕМ’ЄРА В “СП”

8-9

Нагорода для шанованих народом

Ольга ЖМУДОВСЬКА,
Едуард ОВЧАРЕНКО

Народну премію ім. Тараса Шевченка, яку торік започаткувало Громадське об’єднання “Українська альтернатива”, цьогоріч урочисто вручили двом обранцям — народному артисту України Фемію Мустафаєву і заслуженому майстру народної творчості Анатолію Колошину (на нижньому фото ліворуч).

День, коли 157 років тому прах Тараса Шевченка був перепохований у рідній землі на Чернечій горі, завжди був оповитий не лише почуттям гордості за великого сина українського народу, а й серпанком смутку. Тепер же нове і світле почуття вплітається у згадку про 22 травня, бо віднині це ще й час ушанування новітніх митців, які живуть і творять для сучасників у незалежній, вимріяній Шевченком Україні.

Голова ВУТ “Просвіта” ім. Т. Г. Шевченка Павло Мовчан, відкриваючи зібрання, підкреслив, що 22 травня — величний день, бо знаменує повернення на рідну землю Тарасового Духу. Його думку підтримав академік НАПНУ, заступник голови ВУТ “Просвіта” Георгій Філіпчук, який зазначив, що настав час згадувати успіхи тих, хто після Шевченка ніс його ідею, його слово. Голова політичної партії “Патріот” Микола Голомша виголосив: “Нам є що боронити в нашій країні — нашу мову, нашу землю, якою ходив колись Андрій Первозваний, якою ходив і Тарас Шевченко”. Голова Ради творчих спілок України Євген Шевченко привітав номінантів народної премії і підкреслив, що Фемій Мустафаєв — це митець, який 5-й рік виступає перед українськими воїнами, що боронять Україну на сході, а Анатолій Колошин зберігає і примножує давню українську таїну, закодовану в різьблених орнаментах і мереживах.

Достойників, яким вручили нагороди зі срібла з позолотою та премії, привітали і артисти хору “Просвіти” Оболонського району м. Києва, хору “Гомін” та народний артист України, письменник Григорій Булах. Усі вони вітали виступ Фемія Мустафаєва і підспівували йому, коли він виконував пісні на вірші Тараса Шевченка.

Фемій Мустафаєв — відомий український співак кримськотатарського походження, народний артист України, професор Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, лауреат літературно-мистецької премії ім. Григорія Сковороди. Народжений 1952 року в Узбекистані у родині депортованих кримських татар. 1967 року сім’я повернулася в Україну, але й тоді радянська влада не дозволила їй оселитися в рідному Криму, а лише на Херсонщині. Там і виріс хлопчик з дивовижним голосом — ліричним баритоном, — у великій і щирій любові і до стражденного кримськотатарського народу, і до всієї України. Фемій Мансурович багато працював за кордоном, співав у Кошицькій опері у Словаччині, гастролював у Європі і США, але всі свої сили і таланти присвятив Україні. Із початком російської агресії багато часу проводить на передовій, виступаючи з концертами на підтримку українських воїнів. У його репертуарі — партії з найвидатніших світових опер, у його дискографії — понад півтора десятка музичних альбомів, зокрема і “Тарас Шевченко. Солоспіви”, “Україні”, “Об’єднаймось, українці” з патріотичними українськими творами, “Ватаним” — з кримськотатарськими піснями, “Вже пора” з піснями відомих українських композиторів на слова Івана Франка тощо.

Анатолій Колошин — український різьбяр, заслужений майстер народної творчості України, член Національних спілок художників та майстрів народного мистецтва України, лауреат Чернігівської обласної премії ім. Михайла Коцюбинського в номінації “Декоративне образотворче мистецтво”.

Починаючи з середини 1970-х років, митець працює над відродженням поліського чернігівського різьблення. Різьбить тарелі, мисники, полички, скрині, хлібниці, посуд та меблі. Є учасником більше десяти виставок, що відбувалися в Україні і за кордоном.

“Сьогодні ми відзначаємо унікальну людину, яка є класиком різьбярства, що розвивається на теренах Сіверсько-Чернігівської землі вже 22 тисячоліття. Ця золота нитка не повинна перерватися на нашому поколінні. Ми маємо передати традиції художньої мови нащадкам. Ми є самодостатньою нацією, яка володіє унікальною культурою орнаментики, що передавалася від бабусі до мами, від мами до доньки.

Я щасливий, що сьогодні вперше, дякуючи “Українській альтернативі” та ВУТ “Просвіта”, засновано Народну премію в галузі народного мистецтва і ми вшановуємо нею унікальну людину — Анатолія Івановича Колошина. Він виховав кілька поколінь майстрів-різьбярів, які створюють неповторні речі, продовжують золоту нитку дереворізьблення Сіверщини, яка є окрасою нашої культурно-мистецької та виставкової справи і презентує культуру українців у світі”, — наголосив під час вручення Народної премії ім. Тараса Шевченка Анатолію Колишину голова Національної спілки майстрів народного мистецтва України Євген Шевченко.

“Україна не більш багатонаціональна, ніж Німеччина, Франція чи Іспанія”.

Василь ЛИЗАНЧУК,
доктор філологічних наук, заслужений професор Львівського національного університету імені Івана Франка

Російське дурисвітство в телерадіоефірі України

“А в чистом поле система “град”, за нами Путин и Сталинград”. Так звучить приспів однієї з найновіших пісень, яка заполонила російський ефір. На щастя, не вистачило цинічної зухвалості, щоби це “чудо” імперського мистецтва транслював телеканал “Інтер” 9 травня 2018 р. під час російсько-совєтського концерту “Победа на всех одна”. Організатори цієї телевізійної програми — помітної складової інформаційно-психологічної війни Російської Федерації проти України — викликали справедливе обурення мільйонів українських громадян. Адже ведучі промосковського за духом концерту Анастасія Даугуле і Андрій Доманський, спекулюючи на почуттях учасників Другої світової війни та чистоті помислів дітей, онуків, правнуків тих, хто віддав життя у бойні, спричиненій тиранами Гітлером і Сталіним, цинічно паплюжили українських патріотів, які героїчно воювали проти нацистсько-німецьких і більшовицько-російських загарбників. І жодним словом не згадали про нинішніх зловісних російських ворогів, які анексували Автономну Республіку Крим, загарбали частину Донецької і Луганської областей. Не виявилося в Анастасії Даугуле і Андрія Доманського жодної краплини людської совісті, щоби поклонитися нинішнім найкращим синам і дочкам, які героїчно захищають соборність і незалежність Української Держави від новітніх російських агресорів. Натомість із жовчною піною на устах вони “вещали” проти права українців називати вулиці міст іменами патріотів України, наліплюючи на них тавро “фашистські злочинці”.

Дуже важливу думку висловив американець українського походження Аскольд С. Лозинський з приводу коментування 50-ма членами Конгресу США української історії та героїв нашого народу — борців за свободу і незалежність України. “Якщо євреї, американські чи інші мають проблему з Бандерою, Шухевичем, ОУН та УПА або будь-яким іншим українським утворенням або лідером, я би скерував їх до найбільш визначної єврейської книги про Голокост — Рауля Гільберга “Знищення європейських євреїв” — або до мільйона сторінок документів Нюрнберзького трибуналу. Жодне не містить обвинувального висновку проти цих людей або утворень”. Аскольд С. Лозинський слушно наголосив, що в період трагічного часу, коли українців знищували численні іноземні гнобителі, загинуло близько 20 мільйонів українців. Українці боронилися за допомогою формування підпільних та військових об’єднань Радянської Армії, Української Повстанської Армії та інших. Ні Степан Бандера, ні Роман Шухевич не були звинувачені у військових злочинах або злочинах проти людяності будь-якою компетентною юрисдикцією або трибуналом, окрім совєтських. Степана Бандеру запроторили у німецький концентраційний табір, двох його братів убили поляки в концтаборі Освенцім. Роман Шухевич допомагав своїй дружині під час війни переховувати єврейську жінку, надаючи їй підробні документи. Про ці та багато інших фактів справедливої національно-визвольної боротьби проти більшовицьких і нацистських загарбників потрібно добре знати працівникам де-юре українських телеканалів, окремі з яких, на жаль, виконують роль рупорів московської маніпулятивної пропаганди проти України.

До цілеспрямованої антиукраїнської пропаганди належать брудні ігрища з так званим “Безсмертним полком”. За цією символічною назвою за людьми, які брали участь у Другій світовій війні чи загинули, і їхній подвиг безсмертний, нині цинічно приховують імперську ідеологію і практику “русского міра”, очільники якого подають московську агресію за межами Російської Федерації як своєрідне продовження антифашистської боротьби під час Другої світової війни. Концепт “побєдобєсія” путінського розливу на кшталт “Мы победили — можем повторить!”, “Дело дедов — наше дело”, “Россия сильнее всех стран”, “Сокрушим фашизм и сегодня!” схвалюють і підтримують в Україні п’ятиколонники, опоблоківці та інші різношерсті промосковські блудники. Вони на проросійські заходи за традиціями комуністичного режиму “зганяють” школярів. Наприклад, Управління освіти виконавчого комітету Полтавської міської ради надіслало керівникам шкіл листа, у якому “просило” забезпечити явку учнів з портретами рідних для участі в сумнозвісній акції “Безсмертний полк”, яка є інструментом гібридної війни Росії проти України. Виникає логічне запитання: “Хіба потрібен приклад для тих, у кого є загиблі під час війни, щоби їх пам’ятали?”. Підтримувати ідеологічні заходи на догоду нинішньому агресорові проти України — це неймовірний нонсенс.

Масове залучення дітей до концерту “Победа на всех одна” є не лише провокацією; у цей та інші подібні “благородні” акти організатори закладають глибокий ідеологічно-психологічний сенс — формувати в українських дітей російсько-совєтські імперські аморальні цінності. Чому б Анастасії Даугуле і Андрієві Доманському не оприлюднити трагічну правду про те, що в Одесі 2 травня 2014 року по суті були військові дії? Експолковник МВС, а нині адвокат Руслан Сушко ще раз нагадав, що 9 травня 2014 року в Одесі путчисти планували провести парад перемоги Росії над Україною. На їхню думку, до цього часу заколот повинен був перемогти. А одеська міліція вичікувала, хто переможе, Росія чи Україна, і готувалася приєднатися до переможця. Філософ Ігор Лосєв наголосив, що національно свідомі одесити дали рішучу відсіч ворогові, щоби не повторився Крим і Донбас. “Події 2 травня 2014 р. — це перемога України, — підкреслив одеський журналіст Сергій Дібров. — Трагедією була б перемога кремлівських маріонеток”. На щастя, вороги України програли.

Аферні, дурисвітські російські вимисли в історії різними способами нав’язують і сьогодні. У тому ж таки промосковському концерті “Победа на всех одна” (у ньому, щоправда, прозвучало аж три (!) українськомовні пісні) ведучий Андрій Доманський без будь-якого сорому вихваляв героїзм Олександра Невського, щоби підкреслити тяглість величі російської зброї. Насправді цей історичний період був іншим. У роки навали Батия на суздальську землю (1237—1238 рр.) ні Олександр, ні його батько Ярослав Всеволодович, ні молодші брати Ярослава опору не чинили, тому не були знищені монголо-татарами. Здавшись ханові “на капітуляцію”, князь Ярослав із родичами став на службу до монголо-татар. “А всі так звані перемоги Олександра Невського — суцільна брехня, — наголошує Володимир Білінський. — Князь Олександр через малолітство не міг брати участі в сутичках на Неві 1240 року та на Чудському озері 1242 року. І не були ті сутички доленосними для Новгорода і суздальської землі (землі Моксель), бо Золота Орда нікому не дозволяла зазіхати на свої володіння”.

Андрій Доманський і Анастасія Даугуле повинні би знати правдиву історію, а не бути сліпими підбріхувачами російських авантурників, адже, глибоко вивчивши праці російських істориків, В. Білінський справедливо стверджує, що Олександр, так званий Невський, народився приблизно 1230 року. У 1238 р. його забрав хан Батий в аманати (тобто в заручники), інакше його батько Ярослав Всеволодович не отримав би великокнязівського престолу. Пробувши в Орді Батия з 1238 до 1252 р., коли був посланий на великокнязівський престол у Володимир, Олександр не брав участі в жодному серйозному бою. Але саме він виявився прапрародичем московських князів, бо його син Данило 1277 року став першим московським князем, і від нього пішла династія московських князів і царів — Рюриковичів. Тому довелося московським імперським ідеологам шукати, придумувати “перемоги” для Олександра... Невського, бо він, як предок великоросів-государів, поставав би у непривабливому світлі.

Під гаслом стандарту “баланс думок і поглядів” про той чи той факт, подію, явище частогусто маніпулятори розповсюджують, втовкмачують у голови антиукраїнські, антидержавні постулати, витворені в Росії. Заради справедливості зазначаю, що ведучий програми “Дорослa гра” Андрій Пальчевський на телеканалі “Прямий”, наприклад, 6 травня 2018 р. висловив кілька важливих, справедливих думок стосовно зловісної діяльності Гітлера і Сталіна, які розв’язали Другу світову війну, про імпер-рашистську політику Путіна, захланність олігархів в Україні тощо. Але окремі мудрі його думки та учасників дискусії потопали, розчинялися у невгамовному багатослів’ї того ж таки Пальчевського, у якому приховувалося незнання справжньої, правдивої історії України, глибинної сутності націоналізму та національно-визвольної боротьби українців, сучасного мовно-культурного стану в Україні. Шановний Андрій Пальчевський зі своїми колегами під час передачі настирливо нав’язував хибну, шкідливу тезу про поліетнічність України. Дивно, що йому невідома ухвала Генеральної асамблеї ООН 1960 р., у якій чорним по білому написано: мононаціональною вважається країна, в якій титульний етнос становить 60%. Чи українці в Україні — не титульна нація?! Адже, згідно з переписом українців, майже 80%. Тобто Україна не більш багатонаціональна, ніж Німеччина, Франція чи Іспанія. І навіть у Російській Федерації, справді поліетнічній агресивній імперії, проголошена і охороняється законом одна (!) державна мова — російська. Проте такі “дбайливці” як Андрій Пальчевський в Україні ведуть програми не українською державною мовою, а мовою національної меншини. Доречно нагадати, що в українців, як титульної нації, крім прабатьківської землі України нема іншої Вітчизни.

Безперечно, слушно наголошував 2 травня 2018 р. у програмі “Вечір інформаційний” (5 канал) ведучий Віталій Гайдукевич, що ЗМІ мають всебічно, оперативно, правдиво повідомляти про суспільно важливі факти, події, явища. Але водночас покликання журналістики передбачати, прогнозувати, привертати громадську увагу до проблем, які потрібно розв’язувати. Тому має рацію письменниця Лариса Ніцой, яка намагалася переконати Віталія Гайдукевича, що цю природність журналістики треба розвивати, утверджувати, тобто працювати на випередження зовнішньої і внутрішньої антиукраїнської діяльності, російської аферної ідеології та політики.

Невже нема кому припинити російське дурисвітство в телерадіоефірі України? Хіба це не входить у патріотично-громадянські обов’язки працівників Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, Міністерства інформаційної політики України, Держкомтелерадіо, Ради національної безпеки і оборони України, Національної спілки журналістів України? Чому потурає антиукраїнському кілерству в ефірі Комітет Верховної Ради України з питань свободи слова та інформаційної політики? Депутатам належить право законодавчої ініціативи, то вони повинні би внести такі зміни у Закони про телебачення і радіомовлення України, щоби ЗМІ працювали на засадах україноцентризму.

Пам’ятник Івану Франкові в Києві

Звіт Правління Громадської організації «Громадська ініціатива побудови пам’ятника Івану Франкові у м. Києві»

В газеті “Слово Просвіти” від 19 квітня 2017 року члени Правління оприлюднили Звернення до громадян України та українства всього світу, в якому подали найважливіші аргументи ініціативи і звернулися з проханням підтримати нас. Вважаємо — пам’ятник Мойсеєві України має бути побудований жертовністю свого народу, в національній свідомості якого Іванові Франку належить таке ж місце, як і Тарасу Шевченку.

З того часу минув рік, 26 липня 2017 року перший звіт про роботу Правління був уже поданий у цій же газеті. Сьогодні від імені Правління подаємо другий звіт. Ми, члени правління Станіслав Довгий, Дмитро Павличко та головний наш співробітник Максим Гальченко зустрілися у Львівському національному університеті ім. Івана Франка з видатними франкознавцями, професорами та студентами Львова. Наступного дня ми мали подібну зустріч із інтелігенцією, вчителями та учнями Свалявського району на Закарпатті. Подаємо звіт про зустріч і висловлюємо глибоку вдячність громадянам за внески в побудову пам’ятника Івану Франкові в столиці України.

Не оголошена, але спрямована на знищення нашої державності й нації війна Путінської Росії триває. Потрібна зброя нашим воїнам, але також потрібний дух геніального Івана Франка. Його творча і наукова діяльність засвідчують перед світом, що український народ формувався як європейська нація. Іван Франко в Києві не має пам’ятника як могутній дух нашої національної свободи, символ життя України в історії та культурі всієї планети.

14 квітня у Львівському національному університеті ім. Івана Франка заступник міністра освіти і науки України **Юрій Рашкевич,** як представник члена правління Лілії Гриневич, зауважив, що побудова пам’ятника Франкові в Києві повинна стати не тільки культурною подією, не тільки подією політичною, а й подією світоглядною, адже хто, як не Франко, характеризує європоцентричність прагнень українського народу в тій ситуації, у якій ми тепер перебуваємо.

Професор, академік **Ігор Юхновський** констатував, що Франко доклав величезних зусиль до консолідації української інтелігенції. Не важливо, яку суму дасть кожен із нас на будівництво пам’ятника, важливо, що він своїм внеском засвідчить небайдужість і приєднається до когорти свідомих, дієвих, активних українців.

Ректор Національного лісотехнічного університету **Юрій Туниця** додав, що молодь завжди краще розуміла всю значущість нашого геніального мислителя, твори якого є вершиною філософської думки. І та ціль, яку він ставив, — людське щастя і воля — сьогодні для нас є особливо актуальні.

Народний артист **Богдан Козак** висловив думку, що народна хвиля мусить піти через Львів по всій Україні. Громади піднімуться, і в Києві постане пам’ятник, як постав пам’ятник Богдану Хмельницькому, споруджений за кошти народу України. Кращого символу соборності України, як Іван Франко, в сфері духовній нині немає.

Народний артист **Святослав Максимчук** наголосив, що на сьогодні найсильнішим окликом України може бути тільки Франкове слово. У творах Івана Франка артист знаходить відповіді на всі найпекучіші наші проблеми і питання.

Директор Львівського музею Івана Франка **Богдан Тихолоз** бачить Франка як постать, що, з одного боку, об’єднує Україну з Україною, а з іншого, — єднає Україну зі світом. Свого часу академік Олександр Білецький писав про те, що світове значення Франка самоочевидне. Але поняття “світового значення” не тотожне, на жаль, із поняттям світового визнання. Франко — це мислитель, громадський та політичний діяч. Франко — це справді наша Академія наук і наш найвидатніший університет.

І це дуже важливо, що саме з Києва до нас прийшла ця ініціатива. Богдан Тихолоз зосередив увагу на тому факті, що Ініціативна група не обмежується ідеєю лише спорудження самого пам’ятника. Навколо пам’ятника мусить постати Національний центр Івана Франка.

Отже, ми повинні думати про системну програму, про низку заходів, спрямованих на популяризацію постаті Франка, розуміючи, що Франко — це не тільки наше минуле. Франко — це наше сучасне, і Франко, поза всяким сумнівом, наше майбутнє.

Станіслав Довгий запросив присутніх відвідати створений ним до 200-річчя Шевченка унікальний ресурс — портал “Тарас Шевченко — kobzar.ua”. Це результат 20-річної роботи. Оцифровано сотні тисяч сторінок рукописів, аудіо, відеоматеріалів і подано в мережі у зручному, цікавому, якісному і логічно структурованому вигляді. Станіслав Довгий звернувся до Юрія Михайловича, як до представника Міністерства освіти і науки України з пропозицією підтримати ініціативу створення Інтернет-порталу Іванові Франку, який удоступнить українському і закордонному читачеві всі Франкові тексти, Франкові рукописи, а також франкознавчі дослідження.

Перекладач і професор **Андрій Содомора** висловив думку, що до пам’ятника треба допасувати глибоке прочитання творів Франка. Учні повинні проникати в глибину Франкових творів. Це буде найкращий дарунок народу. Ми рухаємося в духовному просторі на двох крилах — це Шевченко і Франко. Це потужні крила, про які ми повинні дбати. Крило Франкове потребує нашої уваги, ми повинні все робити, щоб Франкове слово справді нас розбуджувало. Звичайно, пам’ятник Франку буде справді великою подією, він нас надихатиме для подальшої нашої дороги в майбутнє.

Професор **Михайло Гнатюк** зауважив, що присутність пам’ятника у центрі Києва — це теж дуже важлива справа. Водночас зрушив питання про повне зібрання творів Франка.

Директор Інституту Івана Франка НАНУ **Євген Нахлік** підкреслив важливість Ініціативи авторитетних діячів, знаних в Україні, особливо від Дмитра Павличка, який є носієм і знавцем Франкових ідей. І тут варто нагадати, що завдяки Дмитрові Павличкові постав пам’ятник Тарасові Шевченкові у Варшаві. Звичайно, коштів, зібраних від громадськості, буде недостатньо, має долучитися і уряд, тому що це загальнодержавна справа. Але дуже важливо, що відбувається рух серед громадськості навколо феномену Франка.

Завдання нашого інституту — це створення Франківської енциклопедії, перший том вийшов. Також підготовлені чергові його твори до видання, створені покажчики. Цього року в “Науковій думці” заплановано низку видань із франкознавства. Це наш внесок, ми цінуємо нашу співпрацю з Інститутом літератури і з науковими співробітниками університету імені Івана Франка.

Професор **Микола Ільницький** зазначив, що пам’ятник Іванові Франкові в Києві повинен бути на престижному місці, так, як заслуговує велич цієї постаті. Адже у нашій традиції так завжди було. Іванові Котляревському, наприклад, теж постав пам’ятник із народної ініціативи.

Голова Наукового товариства ім. Шевченка у Львові **Роман Кушнір** звернув увагу на те, що 145-річна історія НТШ — першої української Академії наук — мала не одну видатну постать. Іван Франко серед них. У 1896—1910 рр. очолював Товариство Михайло Грушевський. Іван Франко — голова тодішньої секції. Ці видатні постаті багато сперечалися відносно долі товариства, відносно інших засад, вони готували українську науку, творили наукове суспільство.

Народний художник **Мирослав Откович** міркував про те, що пам’ятник мусить бути мудрий і філософський.

Дмитро Павличко, зворушений виступами львівської інтелігенції, подякував своєму вчителеві, академіку Михайлові Возняку за те, що той поселив у його душу образ Івана Франка.

Дмитро Павличко вклонився Львову за те, що у день зібрання почув важливі, конкретні речі. Ясна річ, Іван Франко буде потрібний нашим новим поколінням, він ще довго керуватиме нами. У поемі “Мойсей” він написав про себе: “Та нам, знесиленим журбою, Роздертим сумнівами, битим стидом, — Не нам тебе провадити до бою!” Це змушує замислитись. Як він міг так сказати? Він узяв у найголовнішому своєму творі провину на себе. Провину за те, що ми, як народ, піддавалися своїм сусідам, були завжди роз’єднані ними. Роз’єднаність українського народу і сьогодні бачимо. Нам потрібен Франко, щоб об’єднатися в його пророчій, національній ідеї.

Дмитро Васильович розповів, що багато разів просив всіх наших президентів про те, щоб ми вийшли в Європу з Франковими творами — філософськими та літературними європейського масштабу. Цього не було зроблено. Жаль! Але буде зроблено!

“Яким ми собі уявляємо пам’ятник і де він буде? Буде боротьба велика, бо не встиг я зібрати невеликі кошти, як уже накинулися крикуни: “Де буде?” Справді — не може він стояти при вулиці. Він має стояти на площі, на Майдані. Ми будуємо не пам’ятник для квітки, а будинок, де зберемо всі книжки, що він написав і що про нього написані”.

Ректор Львівського національного університету **Володимир Мельник** перед закриттям почесного зібрання підсумував, що слід зосередитись над тим, щоб реалізовувати усі пропозиції, які прозвучали.

15 квітня відбулася зустріч із громадою Закарпаття в селі Поляна Свалявського району Закарпатської області. На зустрічі були присутні керівник і методисти відділу освіти Свалявської районної державної адміністрації, представники Свалявської районної ради, директори, адміністрація, вчителі, журналісти, бізнесмени, підприємці.

Кожен мав слово і словом тим було “Єднання через Франка”. Громада одностайно висловилась на підтримку Ініціативи і пообіцяла створити інформаційні осередки у межах своєї територіальної активності для розповсюдження ідеї вшанування Івана Франка і об’єднання навколо нього.

На завершення щирої і теплої зустрічі представник Ініціативної групи Поляна передав Правлінню квитанцію про внесок 85.000 гривень на рахунок “Громадської ініціативи побудови пам’ятника Івану Франкові у м. Києві”.

Рахунок у банку: 26008052637482
МФО: 320649
ЕДРПОУ: 41210532
Банк: ПАТ КБ ПриватБанк
Призначення платежу: благодійна допомога, прізвище, ім’я, організація/установа (за потреби)

Звіт по внесках:
1. Дмитро Павличко — 10000
2. Богдана Павличко — 1000
3. Сергій Гальченко — 1000
4. Геннадій Володько — 150
5. Віталій Абліцов — 2000
6. Анатолій Сердюк (композитор) — 200
7. Станіслав Довгий — 100000
8. Анатолій Паламаренко — 1200
9. Дмитро Пилипчук — 2000
10. Ярослав Яцків — 10000
11. Василь Поліщук — 100
12. Станіслав Роман — 200
13. Володимир Мартинюк — 500
14. Петро Засенко — 1000
15. Таїсія Сагайдак — 100
16. Іван Дерда — 500
17. Михайло Дичковський — 1000
18. Володимир Мельниченко — 2000
19. Лілія Гриневич — 50000
20. Любов Пащина — 300
21. Тетяна Гриньова — 5000
22. Олексій Білий — 20
23. Максим Стріха — 1000
24. Галина Гуменюк — 200
25. Андрій Чебикін — 5000
26. Степан Нагірний — 500
27. Людмила Михайлюк — 100
28. Київська Патріархія УПЦ КП — 50000
29. Микола Жулинський — 3000
30. Павло Мовчан — 2500
31. Віктор Грінченко — 10000
32. Микола Ананьєв — 100
33. Микола Гвоздь — 100
34. Михайло Куницький (Почесний Консул Республіки Молдова у м. Вінниця) — 5000
35. Валерій Олійник — 100
36. Олександр Шарпило — 100
37. Костянтин Бойко — 1
38. Дурбак Б. О. — 100
39. Леонід Кравчук — 130000
40. Предраг Мілович (громадянин Чорногорії) — 28800
41. Рафаїл Потока — 100
42. Михайло Довбенко (Блок Порошенка) — 4000
43. Степан Кубів — 71400
44. Іван Драч — 10 000
45. Юрій Дорошенко — 500
46. Савків Ганна — 200
47. Савків Богдан — 1 000
48. Наєнко Михайло — 1 000
49. Кісельова Наталія — 1 000
50. Гумницький Ярослав — 1 000
51. Гумницька Наталя — 1 000
52. Пожар Віра-Оксана — 200
53. Іонова Марія — 1000
54. Кондратович Олександра — 200
55. Ткачук Ганна — 200
56. Галенко Віктор, Козерєва Лідія — 500
57. Гайдук Лідія — 500
58. Гайдук Світлана — 200
59. Іваницька Ганна — 200
60. Мостова Софія — 300
61. Чернобай Регіна — 100
62. П’ятенко Микола — 100
63. Кудько Ніна — 200
64. Базилюк Тетяна — 200
65. Гольцев Валерій — 100
66. Волошко Наталія — 1000
67. Чешко Тетяна — 50
68. Садаєв Ельчін — 49
69. Петришин Марія — 200
70. Кулько Тихон — 100
71. Плесака Микола — 200
72. Яловега Степан — 200
73. Київська міська дирекція Пат “Укрпошта” — Мазун — 1000
74. Савченко Сергій — 200
75. Кульчинський Микола — 1000
76. Нац. Музей Літератури України — 6000
77. Корабель Михайло — 300
78. Мудрик Софія — 100
79. Федас Зеновія — 100
80. Кривий Петро — 250
81. Томилець Ірина — 50
82. Доценко Олеся — 50
83. ?—500
84. Ковальська Лідія — 150
85. Дзюба І. М. — 2000
86. Гулик Ярослава — 50
87. Гнот Анастасія— 50
88. Марич Мирослава — 100
89. Козуб Алла — 500
90. Зарічний Михайло — 1000
91. Содомора Андрій — 1000
92. Цимбалюк Володимир — 50
93. Аскольд Лозинський — 1000$
94. Романюк Іван — 1000
95. Ковальська Лідія— 1000
96. Фільц Богдана — 1000
97. Антоненко Григорій — 100
98. Видавництво А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА — 10000
99. Перевальський Василь — 2500
100. Сущенко Ольга — 500
101. Фещук Анатолій — 200
102. Савченко Ольга — 650
103. Шредер Ядвіга — 500
104. Хвойницька Наталія — 200
105. Перехрестенко Марія— 200
106. Вагіф Алієв — 100000
107. Лазаренко Георгій— 200
108. Національний лісотехнічний університет України — 2790
109. Іван Стражник — 500
110. Юхновський Ігор — 10000
111. Ініціативна група Поляна — 85000

Всього 755260

“Немає більшої ненависті, як ненависть незнання до знання”.

Про польсько-українські відносини в 20—40-х роках XX ст. та концтабір «Береза Картузька»

Закінчення.
Початок у ч. 20 за 2018 р.

Вважаю, що керівництву Польщі доцільно було б прочитати капітальні видання українських істориків світової слави М. Грушевського та І. Крип’якевича, а не слухати нашіптувань деяких своїх радників. У своїй відомій монографії “Історія України” (Львів, 1990, с. 85) І. Крип’якевич вказує, що “Держава князівських часів тривала п’ять століть... Територія Київської держави під час її найвищого розвитку сягала на південь до Чорного моря та Кавказу, на захід — майже по Віслу, Німан і Балтійське море, на схід — до Волги та Каспійського моря. Це була найбільша держава у середньовічній Європі”. Для підтвердження сказаного в книзі подані відповідні мапи. І про це мають знати не тільки українці. Але польські шовіністи, частина з котрих є, мабуть, неосвіченою, чинять так, як сказав колись відомий учений, астроном Галілео Галілей “Немає більшої ненависті, як ненависть незнання до знання”. Це його твердження пережило багато віків і є актуальним навіть у часи нашого українського сьогодення.

В. Макар наводить ще багато інших шовіністичних висловлювань поляків на адресу українців. Дуже цікавими в книзі є дані про поляків як більшовицьких сексотів (с. 357—363), про польський терор на Холмщині та Підляшші (с. 363—377), про відозви українських революційних чинників до поляків (с. 377—393), а також “Пастерське послання Митрополита Іларіона від 4 квітня 1944 р. (с. 369—374), в якому сказано, що у 1938 р. 151 православну церкву на Холмщині та Підляшші було зруйновано і спалено, а 153 православні церкви перетворили на католицькі костьоли. **Митрополит Холмський та Підляський, професор Іларіон зазначив, що “на Волині полягло від поляків вдесятеро більше українців, ніж поляків від українців...** На всі мої заклики до взаємної згоди й любови у всіх холмчан польське римо-католицьке Духовенство не по християнському виступило проти Православної Церкви... Польські озброєні відділи, зайшовши в православну оселю, найперше накидуються на православну Церкву і палять її, а одночасно кидаються на православне Духовенство, яке вже за останні 2 роки налічує в своїх рядах 24 мученики, з того 14 священиків і 10 дяків, які були жорстоко замордовані поляками”. Далі Митрополит описує різні звірства над православними і закликає “схаменіться, не підносьте руки на безборонних”.

На захист православних на Холмщині, Підляшші, Поліссі та Волині 20 липня 1938 р. виступив зі своїм посланням Львівський митрополит греко-католик Андрей Шептицький. Цей документ опубліковано також у книзі В. Макара (с. 271—272). А. Шептицький підкреслив, що понад 100 церков розібрано та розвалено. Багато зачинено. Часто знищували й знаряддя релігійного культу. Людей змушували, іноді насильством, приймати католицьку віру римського обряду. Священиків виселяли та карали грошовими штрафами або тюрмою. Це факти релігійного переслідування. Цей документ польська влада конфіскувала та заборонила поширювати на всій території Польщі.

У монографії Макара є ще багато іншого, вартого уваги. Зокрема в другій частині книги подані документи весни 1939 р. Доповідь ксьондза, полковника Антонійого Мйодовського, оголошена 23 березня 1939 р. в м. Яворові, що на Львівщині, та повторена 16 квітня цього ж року в м. Перемишлі, вражає нахабством та історичною брехнею (с. 273—275). Цей шовініст дійшов до того, що назву “українці” він пов’язав зі словом “украдєнци”, бо нібито вони багато населення вкрали у поляків. **Далі ксьондз наголошує, що “правдивої української інтелігенції нема, є тільки парубки в краватках, деякі з них у вишиваних сорочках, а за пазухою повно вошей, немає й української мови, існує лише говірка українська”.** Звертаючись до поляків, Мйодовскі закликає їх не купувати товарів в українській спілці “Центросоюз”, бо таким чином оплачуються кулі на вбивство поляків. **Цей расист дійшов до того, що заявив: польська кров є дуже чистою, європейською, натомість українська є мішаниною татаро-турецько-монгольсько-грецької.**

Нелюдське та садистське ставлення поляків до українців не могло не викликати у останніх бажання помсти за такі дії польських шовіністів. Наростав великий спротив українців, який виражався у різних формах, зокрема й у терористичних актах. Молоді українські націоналісти почали проводити акти відплати.

Як вказує В. Комар [Українське питання в політиці урядів Польщі (1926—1939 рр.) // Український історичний журнал. — 2001. — №5. — С. 120—128] “Західну Україну пілсудчики вважали споконвічною польською територією. А поляк Голувко (Holowko), як ярий прихильник маршала Ю. Пілсудського, писав, що “Червона Русь (мається на увазі Галичина та Волинь. — *Ю. К.*) уже дуже давно належить до польської держави, що Креси — то наші легені, якщо ж ми хочемо бути міцною державою, то на кресах мусимо міцно закріпити не тільки польську державу, а й польську культуру, що він підтримує столипінську тезу: “Спочатку умиротворення, а потім реформи” (Holowko T. Ostatni rok. — Warszawa. — 1932. — S. 18).

Дивним є те, що хоча в Польщі є ще багато шовіністів, котрі чомусь люто ненавидять українців, але, як свідчать історичні факти, Папа Павло II досить добре ставився до них, оскільки його мама була українкою та походила з родини Качоровських (“Нова зоря”. — USA. — 17.XII.1978), а сам Папа був добрим знайомим, навіть приятелем відомого на той час лікаря, за походженням українця, Б. Філипчука, в 1958 р. відвідав у США його родину та листувався з ним аж до смерті останнього в 1988 р. (Вітвицький Ігор “Український родовід Папи Павла II” // Ukrainian Information Healt Bulletin. №3. — Lwiw. — 2001. — S. 14—15).

У своїх спогадах про Папу Павла II І. Вітвицький написав і про матір Папи, що вона — Емілія Качоровська — була українкою, греко-католичкою, спочатку проживала на Холмщині, а потім на Тернопіллі. Вийшла заміж за Войтилу — батька Папи Павла II, виїхала з ним до м. Лінц, що у Німеччині, а потім до міста Вадовіце у Польщі, де й народився Кароль Войтила — майбутній Папа Павло II.

Цікаво, що при зустрічі з українцем Володимиром Трембіцьким під час святкування 1000-ліття християнства в Україні Папа Павло II наголосив “Jak mozna zapomniec jezyk mojej matki” (Інформаційний бюлетень здоров’я. — Львів. — 2003. — №3. — С.15).

Мало хто навіть з істориків знає про надзвичайну історію, яка відбулася між Папою Павлом II і українцем майором Василем Сиротенком. Вона описана у статті “Він був українцем, котрий врятував Папу Римського” (“Міст”. — Торонто, Канада. — 2001. — №24. — С. 17). Фабула цієї історії така. Майор Сиротенко працював в оперативному відділі Радянської Армії, котра перебувала на території Польщі, й займався перевіркою військовополонених. Кароль Войтила знав кілька мов і був у цього майора перекладачем. Якийсь польський негідник написав донос на Войтилу, що його мати є українкою, а він закінчив теологічні курси. Комуністична розвідка могла заарештувати його та вивезти до Сибіру. Але українець В. Сиротенко висловив йому довіру, захистив від арешту, звернувшись до керівництва армії. Якби не цей українець, то К. Войтила був би в’язнем ГУЛАГу, не відомо, чи вижив би там, а Польща не мала б свого Папи. Більш розлого про цей неординарний випадок можна прочитати у статті І. Темник і Соломії Ковалів “Malo znane fakty z zycia Papieza Jana Pawla II (Mala i srednia przedsiebiorczosc szansa aktywizacji gospodarczej Pokarpacia ‖VI Miedzynarodowa konferencja naukowa w Jaroslawiu. — Jaroslaw. — 2002. — S. 199—203). Про ці незаперечні факти повинні пам’ятати сучасні польські шовіністи, а не розпалювати серед населення ненависть до українців.

Вільям Шекспір писав: “Часом ненавидимо того, кого часто боїмось”, а Ромен Ролан вважав, що “ненависть є більш неприємною, ніж ворожість”. Вважаю, вони мали рацію!

Не згадують поляки, що після укладання С. Петлюрою союзу з Польщею двоє поляків — С. Стемповський та Г. Юзефський, увійшли до складу уряду Української Народної Республіки. Цікаво, що ці ж два поляки пізніше переховували С. Петлюру від його депортації з Польщі в совєтську Росію (Jacek Bruski. Petlurowcy. — Krakow. — 2000. — S. 268—269). Також не до вподоби польським шовіністам той факт, що командувач польськими військами на вигнанні генерал В. Андерс за участь в обороні Польщі від нападу гітлерівців в 1939 р. нагородив в 1964 р. українця генерала Павла Шандрука орденом “Віртуті Мілітарі” (Богуміла Бердиковска. Єжи Гедройц та українці / Єжи Гедройц та українська еміграція. Листування 1959—1982 рр. — Київ. — 2008. — С. 35). Зазначу, що П. Шандрук (1889—1979) — український військовий та політичний діяч, у 1917—1921 рр. брав участь в українських визвольних змаганнях, від 1921 р. був на еміграції в Польщі, від 1938 р. — офіцер армії польської, від 1945 р. — голова Українського національного комітету, командувач Першої дивізії Української Народної Армії (УНА), створеної під протекторатом Німеччини для боротьби з комуністичною Росією. 1965 р. у виданні “Культура” (1965, № 6) опублікував статтю “Historyczna prawda o Ukrainskiej Armii Narodowej”. Такій особі й вручено найвищий військовий орден Польщі. Видно, що було за що!

Польські шовіністи намагаються приховати, що на початок німецько-польської війни в 1939 р. у польській армії перебувало 200 тисяч українців, що становило майже 30% всієї чисельності військовиків, котрі воювали проти вермахту (Л. Зашкільняк, М. Крикун. Історія Польщі. — Львів. — 2002. — С. 509). Згідно з даними цих авторів, у бойових діях загинуло близько 70 тисяч солдатів та офіцерів, понад 130 тисяч були поранені, у полон потрапили понад 500 тисяч. Отож українці також зазнали дуже великих втрат за час цієї війни. Але про це поляки воліють не згадувати.

Польські шовіністи ігнорують постать великого польського інтелектуала, редактора відомого в світі журналу “Культура” пана Єжи Гедройца, котрий випустив дуже цікаву книгу свого багаторічного листування з такими відомими українцями, як Богдан Осадчук, Борис Левицький, Іван Лисяк-Рудницький, Юрій Шерех (Шевельов), Юрій Лавріненко, Іван Кошелівець та Іван Кедрин-Рудницький. Листування свідчить, що Є. Гедройц не тільки дуже поважав їх, а й звертався до них по пораду чи допомогу, отримував її.

В. Макар у другій частині своєї книги (с. 270—393), окрім своїх спогадів про польсько-українські відносини, подав офіційні матеріали, які показують справжню сутність польських шовіністів: 1) Документи з-перед вересня 1939 р.; 2) українська проблема в світлі польської преси та публіцистики; 3) події на українських землях у світлі польської преси; 4) звернення польських офіційних чинників і польського підпілля до українців; 5) звернення поляків до польських громадян і польських чинників; 6) з наказів, інструкцій та відозв польського підпілля на західноукраїнських землях; 7) з хроніки польського терору на українських землях; 8) польські шовіністи у спілці з німецькими й мадярськими погромниками; 9) співпраця поляків із більшовиками проти українців; 10) з документів часу про польський терор на українських землях; 11) з відозв українських революційних чинників.

Якщо хтось ще засумнівається у правдивості спогадів та роздумів В. Макара, то, прочитавши перелічені офіційні матеріали, переконається в їхній правдивості та здивується тій шовіністичній злобі та ненависті до українців, які панували серед більшості поляків. Для мене це стало певним відкриттям, бо ніколи не думав, що поляки, котрі себе вважають цивілізованою нацією, могли сповідувати те, про що свідчать перелічені документи. Дивуюсь тільки тому, що за 17 років після виходу книжки Володимира Макара (2001 р.) наші “історики” не використали їх для відкриття справжньої правди про обговорювані в цій статті події. Тому хоча б зараз дякую б. п. В. Макару за виконану працю.

Вважаю, що вказані матеріали (а книга видана накладом 4 тисячі примірників) повинні бути доступними не тільки для патріотично налаштованих істориків, а й для широких мас, які цікавляться польсько-українськими відносинами (а тепер це стає загальнопотрібним), оскільки, як правильно сказав А. Коваль, “Зривай маски із фальшивих друзів, адже ворогів треба знати в обличчя”.

В. Макар подав також спогади про своє перебування у Бельгії з 1947 до 1950 р. (с. 393—471) та у Канаді 1950 р. і до самої смерті у 1993 р.(с. 472—487). А прожив він 82 роки. Підсумовуючи все сказане і не сказане тут мною про В. Макара, рекомендую українцям прочитати його “Спогади і роздуми”, аби стати більш політично грамотними, національно свідомими, пізнати автора цієї книги та повірити, якими є насправді польські шовіністи.

Автор був переконаний у тому, що “Навіть як замовкла на полях боїв зброя, боротьба на відтінку інформації і пропаганди не може втихати, доки живуть українці у вільному світі. Саме тепер, коли на наших очах важиться доля цілого світу й усього людства, ми мусимо робити все, що в наших силах, щоб переміг світ свободи й справедливості для всіх народів”. Це актуально й сьогодні.

Провід Організації Українських Націоналістів висловився про В. Макара так: “Славної пам’яті друг В. Макар був дуже відданою людиною та працював навіть у часі своєї довгої недуги, бо вважав, що треба зробити все, що є потрібне і корисне для Української нації” (напис на обкладинці його книги).

“Спогади та роздуми” В. Макара мають читати українці, аби правильно оцінити так звану “братню” допомогу поляків українцям сьогодні.

Юрій КОВАЛІВ,
м. Львів

До ювілею Держави Скоропадського

Едуард ОВЧАРЕНКО
Фото надане музеєм

У Музеї Гетьманства відкрили виставку “Гетьман Павло Скоропадський та Українська Держава 1918 року”, провели Всеукраїнську наукову конференцію “До сторіччя Української Держави гетьмана Павла Скоропадського”, також відбулося спеціальне погашення поштового конверту, приурочене до цієї події.

Перший розділ виставки присвячений роду Скоропадських та дитинству майбутнього гетьмана — Павла. Найбільше уваги дослідників дісталося Івану Скоропадському, гетьману Лівобережної України (1708—1722 рр.). Але він не мав синів, тому рід Скоропадських продовжив його брат Василь. На виставці експонується портрет гетьмана Івана Ілліча Скоропадського роботи художника В. Кошляка та генеалогія роду Скоропадських за О. Пріцаком.

Батько П. Скоропадського — Петро Іванович (1843—1885) навчався у школі гвардійських підпрапорщиків, згодом став офіцером. Брав участь у походах на Кавказ, за що відзначений багатьма орденами. 1865 року в чині полковника залишив військо, згодом брав активну участь у громадському житті Стародубщини на посту повітового управителя дворянства.

Мати Павла Скоропадського — Марія Андріївна Миклашевська (1841—1901) також належала до старовинного українського роду, що бере початок ще від Великого князя Київського Мстислава, сина Володимира Мономаха, та від українсько-литовського князя Гедиміна.

Сімейні традиції, як і традиції всієї аристократії Російської імперії XIX століття, вимагали, щоб юний Павло пішов військовим шляхом. Така кар’єра приваблювала і самого П. Скоропадського. 1886 року Павло вступив до Петербурзького Пажеського корпусу, який закінчив 1893 року в чині корнета.

11 січня 1898 року Павло Скоропадський одружився з Олександрою Дурново. Згодом у подружжя народилося дві дочки — Марія (1898) і Єлизавета (1899) та три сини Петро (1900), Данило (1904) та Павло (1916). А в еміграції — молодша донька Олена (1919).

На виставці представлені: свідоцтво про навчання П. Скоропадського у Пажеському корпусі та лист до матері від 5 жовтня 1892 року з приводу представлення імператору в Гатчинському палаці та подальшу військову службу в Кавалергардському полку.

А ось як згадував майбутній гетьман свої дитячі роки:

“Перші українські враження пов’язані з будинком мого діда... Україна розумілася як славне рідне минуле, але ніяк не пов’язувалася з сьогоднішнім днем, іншими словами, ніяких політичних міркувань, пов’язаних з відновленням України, не було... У будинку всюди висіли портрети гетьманів і різних політичних і культурних діячів на Україні, було кілька зображень старовинних “Мамая”. Українські пісні постійно співали в домі...

Дід добре говорив українською мовою. А нас української мови не вчили спеціально, але українські книги читати давали.

Одним словом, політики не було, але все українське було нам дорого і за нього трималися”.

Другий розділ експозиції “Військовий шлях Павла Скоропадського” розповідає про його навчання та військову кар’єру. Тут показані основні моменти 1893—1918 років. А саме: служба в Кавалергардському полку, куди молодого офіцера призначили на службу тимчасовим виконувачем обов’язків командира ескадрону. Через два роки він отримав призначення на посаду полкового ад’ютанта цього полку, а в грудні 1897 р. став поручиком. З початком Російсько-японської війни 1904—1905 рр. молодий офіцер відправився на фронт, крім того йому доручили супроводжувати потяг-лазарет.

У Першу світову війну П. Скоропадський вступив командиром лейб-гвардії Кінного полку, де відзначився в битві під Краупішкеном, за що нагороджений Георгієвським хрестом. На початку лютого 1917 року П. Скоропадського призначили командиром 34 армійського корпусу, який дислокувався на території України і був Скоропадським українізований. У жовтні того ж року відбувається з’їзд Вільного козацтва в Чигирині, де Павла Скоропадського обирають Отаманом. А на початку 1918 року він вирушає до Києва, де створює організацію “Українська громада”.

“Для мене важливо, якщо українізувати, то щоби це справді була українізація, тобто щоби до мене прийшли люди, просякнуті ідеєю українства, щоби були хорошими бійцями, а не якимось непотребом, як-то дезертирами тощо, які прикриваючись всілякими вивісками, думають лише про те, як би не потрапити під вогонь противника”, — писав генерал Скоропадський в листі до генерал-квартирмейстера Південно-західного фронту Раттеля.

Третій розділ розкриває тему “Українська держава гетьмана Павла Скоропадського”. Основний експозиційний матеріал для цього розділу підібраний у Центральному державному архіві вищих органів влади в Києві та фондах Музею гетьманства. Колекція листівок початку XX століття, переданих музею Оленою Отт-Скоропадською, показує тогочасний Київ, а політичне й економічне становище України розкривають матеріали німецьких газет 1918 р., які висвітлюють перебіг подій на українських землях, де перебували їхні війська.

Проголошення Павла Скоропадського гетьманом відбулося на Всеукраїнському з’їзді хліборобів 29 квітня 1918 року. В перші дні була виголошена програма державного будівництва, закони про державний устрій — “Грамота до всього українського народу”, “Закони про тимчасовий державний устрій України”, що були опубліковані в “Державному віснику”.

Уже в першому установчому акті гетьмана П. Скоропадського “Грамоті до всього українського народу” від 29 квітня 1918 року зазначалося: “*Управління Україною буде провадитися через посередництво призначеного мною Кабінету Міністрів і на остаточному обґрунтуванні нижче долучених до цього законів про тимчасовий державний устрій України”.* Раду Міністрів очолив відомий земський діяч, виходець із давнього українського шляхетського роду Ф. Лизогуб. Активна діяльність гетьманських урядовців мала результат, було ухвалено понад 400 законів, що були практичним досягненням у справі державного будівництва.

Уже на першому засіданні Ради Міністрів 3 травня 1918 року за присутності гетьмана були визначені кордони Української Держави, що формувалися відповідно до Брестського договору. В експозиції подана Карта етнічних земель України та кордонів Української Держави на аркуші німецької газети 1918 року. Важливим питанням в урядових колах була належність Криму.

“Україна ж не може жити, не володіючи Кримом, це буде як тіло без ніг. Крим повинен належати Україні, на яких умовах — це не важливо, чи це буде повне об’єднання, чи широка автономія, останнє має залежати від бажання самих кримчан... В сенсі економічному Крим фактично не може існувати без нас”, — наголошував гетьман.

У Грамоті Гетьмана від 29 квітня 1918 року міститься важлива теза — право приватної власності. Це виразилося в підготовці земельної реформи — забезпечити землею малоземельних селян і створити потужну соціально-політичну базу гетьманської влади.

Культурно-освітня політика української Держави отримала потужний імпульс для розвитку. Відкривалися українські школи, з’являлися детальні програми з викладання дисциплін українською мовою та список відповідних підручників. Завдяки державному асигнуванню за короткий термін було надруковано понад 130 різних підручників загальним накладом 2 млн примірників. (У центральній вітрині представлена підбірка українських підручників 1918 року з фондів Музею гетьманства). Створені університети, Академія наук, Національна бібліотека та багато інших установ і творчих організацій, що функціонують до нашого часу.

Основним завданням зовнішньої політики було налагодження відносин з іншими державами. Українська Держава встановила дипломатичні відносини, крім Німеччини та Австрії, із Швейцарією, Болгарією, Польщею, Фінляндією, Туреччиною і навіть з більшовицькою Росією.

Гетьманський уряд налагоджував відносини з урядами нейтральних держав. Велися перемовини зі Швейцарією, Іспанією, Данією, Швецією, Норвегією, Голландією, Італією, Персією. Добрі відносини встановилися з державами, що утворилися на території колишньої царської Росії: Фінляндією (уряд цієї країни очолив давній приятель гетьмана П. Скоропадського генерал Маннергейм), Грузією, Литвою, Естонією. Українська держава обмінялася посольствами з 12 країнами. Загалом де-факто або де-юре її визнали 30 держав світу.

У травні 1918 року розроблено законопроект про загальні засади військової служби, який залишав розроблену при Центральній Раді військову систему. Вона складалася з 8 територіальних корпусів: Волинського, Подільського, Харківського, Херсонського, Київського, Чернігівського, Полтавського і Катеринославського. Генеральний Штаб розробив план організації армії, яка мала нараховувати більше 300 тисяч. Однак це та багато інших починань Павла Скоропадського з об’єктивних причин не вдалося втілити в життя. А 14 грудня 1918 року він змушений був написати грамоту про зречення від влади.

“Я не германофіл, не “антантист”, я бажаю блага своїй країні, але я визнаю, що в нашому сумному становищі доводиться йти на жертву, з огляду на те, що німці прийшлі зі своїми арміями, не прийшли сюди задля того, щоб нічого від нас не взяти, і Антанта, не матиме бажання нам допомогти, якщо ми давати нічого не будемо. Це відомо”, — зазначав Павло Скоропадський.

Останній розділ розповідає про еміграційне життя родини Скоропадських. Емігрувавши до Німеччини 1921 року, Павло Скоропадський розпочав активне політичне життя в еміграції. Він стає лідером Українського Союзу Хліборобів Державників (союзу українських монархістів). Протягом життя за кордоном гетьман докладав усіх сил і вміння для створення в еміграції єдності. Особливий інтерес у відвідувачів виставки викликає заповіт Павла Скоропадського:

“Історія наказує Мені дбати, щоб започаткована Мною в 1918 році державна організація України продовжувалася далі до повного, щасливого завершення нашого національного державного Діла. В наших українських обставинах потрібно для цього напруженої, упертої праці ряду поколінь.

Тому, хоч і почуваю ще сили, енергію та порив до боротьби, то все ж таки мушу подбати про те, щоб і після мене був забезпечений безперервний Провід нашому Ділові.

І тому в цей день шестидесятиліття Моїх уродин урочисто проголошую Свою Волю. Після Мене Провід нашого Діла і всі права і обов’язки старшого в нашім Роді переходять до Сина Мого ДАНИЛА. Синові Моєму Данилові заповідаю непохитно, до кінця життя, стояти на чолі Гетьманського державного Діла, а всім Гетьманцям — вірно допомагати йому в цім.

16 травня 1933 року”.

Справу гетьмана після його смерті продовжували дружина Олександра та діти. А основою для виставки стали матеріали, що надійшли до музею від Олени Отт-Скоропадської, дочки гетьмана П. Скоропадського.

“*У жовтні 1991 року на запрошення Академії наук України ми з Люксом уперше прилетіли до Києва. Наше життя тепер набрало зовсім іншого перебігу. Зі спокійним життям швейцарських пенсіонерів було покінчено. Відтепер у нас все закрутилося навколо України. Ми знову стали молодими, у нас з’явились нові інтереси, багато нових українських друзів і багато-багато нових клопотів. Україна стала центром нашого життя. Те, що так сталося зі мною, мабуть, природно випливає з мого походження. Але те, що так сталося і для мого коханого чоловіка, є для мене великим щастям, ще одним, яке я можу пережити завдяки йому”,* — згадувала Олена Отт-Скоропадська.

У день відкриття виставки також відбулася Всеукраїнська наукова конференція “До 100-річчя Української Держави гетьмана Павла Скоропадського”, яку Музей гетьманства провів спільно з Інститутом української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського НАНУ. З доповіддю “1918 рік: особисте і національне в житті Павла Скоропадського” виступив доктор історичних наук, директор Інституту української археографії та джерелознавства Георгій Папакін. Також серед виступаючих були доктори історичних наук Руслан Пиріг (тема виступу: “Прихід гетьмана Скоропадського до влади у світлі тогочасної німецькомовної преси”), Ігор Гирич (“Проблема спадкоємності між державністю УНР та гетьмана Павла Скоропадського: історіографічні стереотипи і справа пов’язання між собою різних моделей української державності”), Володимир Потульницький (“Консервативно-гетьманський рух XX століття і сучасність: уроки та значення”) та інші. За матеріалами конференції випустять збірник матеріалів.

А напередодні цих заходів автор “Козацької пошти” Андрій Пилюх (м. Львів) і Музей гетьманства здійснили погашення поштового конверта, присвячене 100-річчю Української Держави гетьмана Павла Скоропадського.

“Друкували переважно історичну, економічно-господарську літературу, художні твори та книги релігійного спрямування”.

Марія ПАВЛЮК,
голова об’єднання Галицького району м. Львова ВУТ Просвіта” ім. Тараса Шевченка;
Ольга МАНЮК,
заступник голови об’єднання Галицького району м. Львова ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка

Перші очільники «Просвіти» — Анатоль Вахнянин і Юліян Лаврівський

До 150-ліття створення товариства “Просвіта” в Галичині

Створене 8 грудня 1868 року товариство “Просвіта” стало великою перемогою народовського руху в Галичині. Українські, чеські, сербські та словацькі народовські організації вітали Товариство. Лише москвофільська газета “Слово” його створення назвала “польською інтригою”.

Головою Товариства обрали професора гімназії, письменника та відомого музиканта Анатоля Вахнянина.

Анатоль Климович Вахнянин народився 19 вересня 1841 року в с. Сенява неподалік від Перемишля. Його дитинство і юність минули в умовах звичного для того часу панування польської і німецької мови в усіх сферах суспільного життя, “...глаголили на всіх язиках, лише свого не знали”. Після закінчення Перемишльської 4-класної німецькомовної школи навчався у Перемишльській гімназії (1851—1859 рр.). Матері А. Вахнянин завдячував захопленням музикою і співом. Хлопець володів добрим альтом і його прийняли до перемишльського катедрального хору, що заснував греко-католицький єпископ Іван Снігурський. Саме в цьому церковному хорі хлопець засвоїв твори М. Березовського, Д. Бортнянського, М. Вербицького та ін. За словами А. Вахнянина “Перемишль був неначе розсадником музикального життя русинів...”.

Від 1859 до 1863 рр. опановував теологію у Львівській духовній семінарії, займався літературною і музичною діяльністю. На цей період припадає його ближче знайомство з творами українських письменників М. Максимовичем, Г. Квіткою-Основ’яненком Ю. Федьковичем і Т. Шевченком. Вахнянин уже тоді виступав у пресі з літературознавчими розвідками про поезію Т. Шевченка, що стало початком досліджень творчості поета в Галичині. Він раніше за інших пізнав силу Шевченкового слова і став його палким пропагандистом. На четвертому році навчання в семінарії (у 1863 р.) молодий семінарист організував у перемишльській гімназії молодіжний гурток “Громада”. Саме ці гімназисти 1865 року до 4-х роковин смерті Тараса Шевченка підготували в Перемишлі перший Шевченківський концерт. У перемишльському готелі, що був власністю єпископської консисторії, відбувся Шевченківський вечір, на закінчення якого катедральний хор виконав пісню на музику М. Вербицького “Ще не вмерла України”. На концерті був присутній і сам автор музики.

З листопада 1865 р. до березня 1868 р. А. Вахнянин вивчав історію та географію на філософському факультеті Віденського університету, де 1867 року організував українське студентське товариство “Віденська Січ”. На той час у Відні вирувало культурно-просвітницьке життя. Свої товариства мали чехи, словаки, хорвати, поляки і ін. Метою новоствореної “Віденської Січі” було репрезентувати слов’янській молоді українців як окремий народ, знайомити їх з українською культурою. А. Вахнянин був активним учасником створеного при товаристві хору. Традицію вшанування Кобзаря А. Вахнянин переніс і до Віденського університету, у 1866 р. організував студентський урочистий Шевченківський вечір у віденському готелі “Під зеленою брамою”. Надзвичайно обдарований, працездатний і цілеспрямований, Анатоль Вахнянин під час студій у Відні мав можливість блискучої кар’єри за кордоном. Але після закінчення університетських студій повернувся до Львова і продовжив педагогічну діяльність у Львівській академічній гімназії. Вся подальша діяльність митця була самопосвятою рідній культурі. Поза педагогічною діяльністю він плідно працював у різних ділянках суспільно-політичного, просвітницького і культурного життя українців Галичини.

Юліан Лаврівський

У 1868 р. долучився до створення товариства “Просвіта”. На перших загальних зборах як голова комітету засновників А. Вахнянин у своїй промові наголосив, що головне завдання Товариства — “просвіта народу”. Він тісно співпрацював із комісією з підготовки українських підручників, зокрема з історії і географії для народних і середніх шкіл Галичини. У 1873 р. переклав з німецької географію Белінгера, а у 1882 р. вийшов його підручник з географії для середніх шкіл. Йому належать дослідницькі праці з історії літератури, історії України, географії. З 1867 року А. Вахнянин співпрацював з літературним тижневиком “Правда”, а з 1868 року очолив це видання. У 1878—1879 роках був редактором часопису “Письмо з Просвіти”, де практично в кожному номері друкувалися його матеріали на суспільно-політичні теми. А. Вахнянин брав участь у становленні Наукового Товариства ім. Т. Шевченка, був директором історико-філософської секції НТШ до обрання його депутатом Віденського парламенту (1894—1900). Також він один із засновників “Руського Педагогічного товариства” (1881), основною метою якого було заснування і примноження кількості українських народних шкіл, надання їм матеріальної допомоги.

Він — організатор і керівник музично-хорового товариства “Торбан”, з якого у широкий музичний світ пішов відомий український співак О. Мишуга. Хор Остапа Нижанківського був предвісником заснованого 1890 р. “Львівського Бояна”, першим диригентом якого став А. Вахнянин. До “Львівського Бояна” належали Д. Січинський, Ф. Колесса, С. Людкевич, Г. Топольницький та ін. У 1867 р. у Львові відбулася зустріч А. Вахнянина з М. Лисенком, коли композитор, їдучи на навчання до Лейпцига, зупинився в місті. Відтоді між ними зав’язалася дружня співпраця. Починаючи з кінця 60-х років XIX ст., в низці Шевченківських вечорів А. Вахнянин особисто виконує солоспіви М. Лисенка на слова Т. Шевченка. Це сприяло не тільки популяризації Шевченкового слова, а й музики М. Лисенка в Галичині. З тих часів твори Лисенка, як і Шевченківські вечори, стають традицією в осередках українських громад. Саме А. Вахнянин звернувся до Лисенка з проханням покласти на музику “Заповіт” Т. Шевченка. А сам він написав музику до драми Т. Шевченка “Назар Стодоля”. 1903 року Вахнянина обрали головою комітету зі святкування у Львові 35-літнього ювілею творчої праці М. Лисенка. На запрошення комітету до Львова прибув сам ювіляр. З ініціативи А. Вахнянина Вищий музичний інститут у Львові, засновником (1903) і першим директором якого він був, згодом став іменуватися Вищим музичним інститутом імені М. Лисенка.

Анатоль Вахнянин

Як політичний діяч, у 1890 р. разом з іншими лідерами “народовців” став ініціатором політики “нової ери”, яка мала б сприяти унормуванню українсько-польських відносин в Галичині.

Все життя А. Вахнянина було спрямоване на вивчення і популяризацію українського фольклору і літератури, а також видання і реферування наукових праць, пов’язаних з українським питанням. Він був чудовим педагогом, вдумливим вченим, письменником, обдарованим композитором. Найбільшим досягненням у музичній спадщині Вахнянина вважають його оперу “Купало” — першу повноцінну оперу в Галичині. Помер А. Вахнянин 11 лютого 1908 року у Львові, похований на Личаківському цвинтарі.

На початку своєї діяльності “Просвіта” стояла біля керма культурного та громадського життя українців Галичини, залучаючи насамперед до цієї праці молодь, що мало велике виховне значення. Товариство сприяло культурному, освітньому та духовному розвитку українського народу: засновувало школи, створювало бібліотеки й читальні, проводило виставки-ярмарки української книжки, культурні заходи. Найпомітнішими серед них були музично-декламаторські вечори на честь Т. Шевченка, яке започаткувала в 1860-х роках українська студентська молодь. “Кобзар”, виданий у Петербурзі 1860 р. Симиренком, привіз до Львова наступного року після смерті поета громадський діяч, член-засновник “Просвіти” Михайло Димет. Гімназисти самостійно вивчали твори Шевченка у своїх гуртках — “Громадах”. Оскільки “Кобзарі”, привезені Диметом, були рідкістю, студенти часто їх переписували самостійно. Часто Шевченкові приписували твори інших авторів, зокрема і вірш П. Чубинського “Ще не вмерла Україна”. Окремі твори Т. Шевченка почали друкувати у львівських журналах “Вечорниці”, “Мета”. А вже у 1867—1868 роках у Львові вийшов 2-томник “Поезії Тараса Шевченка”.

27 лютого (11 березня) 1865 року відбулася перша у Львові панахида за упокій Тараса Шевченка у православній каплиці Пресвятої Трійці на вул. Францисканській (тепер Короленка). А 10 березня 1868 року студентське товариство “Громада” провело перший світський захід на вшанування пам’яті поета — прилюдне відзначення 7-ї річниці смерті поета (роковини народження тоді ще не було узвичаєно святкувати). Захід відбувся у Народному домі (Театральна, 22). Тоді вперше прозвучав у Львові “Заповіт” на музику М. Лисенка. А наступного 1869 року 10 березня новостворена “Просвіта” у будинку Стрільниці (тепер вул, Лисенка, 23) організувала Шевченківський концерт, який став у Львові традиційним. З того часу “Просвіта” разом з іншими українськими організаціями Львова проводила його щорічно.

Розвиваючись, Товариство відкриває окремі структурні підрозділи. В 1869 р. “Просвіта” створює архів Товариства і бібліотеку, яка стала національною книгозбірнею. Створює національний музей, де зберігалися колекції нумізматики, різні старовинні вироби, портрети, картини, етнографічні матеріали, музичні інструменти, культові речі. Згодом більша частина фондів музею перейшла в “Національний музей ім. Митрополита А. Шептицького”, а деякі матеріали було передано до музею НТШ.

У вересні 1869 року “Просвіта” подала петицію до Галицького Сейму з проханням субсидувати просвітницьку діяльність Товариства. Завдяки старанням віце-маршалка Сейму Ю. Лаврівського “Просвіта” 1870 року отримала від австрійської держави 2 тис. корон на видання книжок, що було великою матеріальною та моральною підтримкою Товариства, що вставало на ноги.

26 травня 1870 року другий загальний збір Товариства приймає другий статут, згідно з яким, крім Головного Виділу, що працював у Львові, Товариство вже могло розповсюджувати свою діяльність на райони, де створювалися самостійні відділи з правом проводити власні збори. На цьому загальному зборі Юліяна Лаврівського обрали другим головою “Просвіти”.

Юліян Григорович Лаврівський — суддя, народовець, громадсько-політичний і культурний діяч. Народився 27 серпня 1819 року в с. Мшана на Лемківщині (нині Підкарпатське воєводство Польщі) в сім’ї греко-католицького священика. Навчався у Перемишльській гімназії і на філософських студіях, які відкривали шлях до університетської освіти. Закінчив правничий факультет Львівського університету. Під час революції 1848—1849 років в Австрійській імперії став членом товариства “Руський собор”, брав участь у роботі “Собору руських вчених”, очолював правничу секцію. Був членом Ставропігійського інституту від

1849 р. 1861 року зусиллями Лаврівського у Львові засновано товариство “Руська бесіда” і створено при ньому український театр. Будучи тоді однією з найвпливовіших постатей української політики в Галичині, підтримував видання газет народовців “Мета”, “Нива”. 1861 року Ю. Лаврівського обрали послом до Галицького сейму, а з 1870 року він став його віце-маршалком. Як відомий юрист, відстоював рівноправ’я українців з поляками у всіх сферах суспільно-політичного життя, крайової адміністрації, освіти. Він домігся від тогочасної влади фінансування та укладання законодавчих кодексів, перекладів правових документів австрійського цивільного кодексу з німецької на українську мову, був одним із засновників Галицького рустикального (селянського) банку (1867).

Як посол до Галицького сейму і голова “Просвіти” (1870—1873 рр.), Ю. Лаврівський активно вимагав від Міністерства освіти у Відні відкриття кафедри історії України у Львівському університеті. За його пропозицією головний виділ “Просвіти” 1870 року подав петицію до Галицького сейму про запровадження української мови як викладової у вищих класах академічної гімназії у Львові, що вдалося реалізувати у 1874 р. Домагається виплати коштів з державного фонду авторам шкільних підручників, які Товариство видавало для академічної гімназії у Львові. Завдяки старанням другого голови Товариство зміцнює матеріальне становище: вже в 1872 р. виконавчий орган Сейму Крайовий Комітет виділяє “Просвіті” 4 тис. крон, у 1873 р. — 5 тис. крон, що на той час було відчутною матеріальною допомогою. Ю. Лаврівський сприяв розповсюдженню українських підручників на Буковині і Закарпатті, налагодженню зв’язків із наддніпрянськими письменниками. Він чітко декларував позицію галичан про сповідування однакових цінностей, національних традицій і мови з українцями підросійської України. Забезпечивши “Просвіті” стійке матеріальне становище, другий голова запроваджує при Товаристві стипендійні фонди, розвиває добродійну діяльність, опікуючись бідною шкільною молоддю.

Через брак власного приміщення, як і перший голова Товариства, Ю. Лаврівський засідання Головного Виділу проводить у приватному помешканні.

У квітні 1873 року Юліян Лаврівський раптово помер, похований разом із дружиною на Личаківському цвинтарі. Його портрет роботи Корнила Устияновича зберігається у Львівському національному музеї ім. Андрея Шептицького.

Література:

1. Нарис історії “Просвіти”, 1993.
2. За матеріалами з фондів музею Михайла Грушевського у Львові.
3. Н. Кінд-Войтюк. Анатолій Вахнянин — голова товариства “Просвіта” // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Розд. 1. “Просвіта” в суспільно-політичному житті України. 3, 2016, с. 79-81.
4. Т. Фішер. Еволюційник і “автодидакт” Анатоль Вахнянин // www.mubis.com.ua
5. І. Мельник. Перші у Львові Шевченківські роковини // https: // zbruc.eu/
6. І. Хома. “Юліан Лаврівський — менеджер української культури” // Офіційний веб-сайт Національного університету “Львівська політехніка”, 2005-2016.

Просвітянське свято матері

Львівське обласне об’єднання ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка увісімнадцяте відзначило **“Свято Матері в Шевченківському гаї”**. Голова товариства Ярослав Пітко наголосив: “Це триєдине Свято — шанування Матері, Богородиці, Матері України, Матері, що дала нам життя, подяки своїм матерям за те, що навчили любити свій край, рідну мову, за ласку і турботу. Метою проведення “Свята Матері в Шевченківському гаї” є відновлення українських традицій, популяризація української культури, мови, збереження української ідентичності. Тому в програмі свята пісні, присвячені матерям, жінкам, патріотичні пісні для матерів, які чекають з війни своїх чоловіків, синів; а завершено свято програмою, яка вселяла оптимізм, віру в себе свою державу”.

У концертній програмі взяли участь: заслужений та народний артист України Мар’ян Шуневич; заслужений артист України Роман Ковальчук; співачка, лауреат міжнародних конкурсів Оксана Муха; оркестр народних інструментів та духовий оркестр Львівської консерваторії; поет Богдан Стельмах, танцювальний колектив “Карпати”; переможці відбіркового туру фестивалю “Червона Рута”, дитячі колективи Центру творчості “Веселка”, театр пісні “Галицька перлина” та інші професійні колективи. Відбулася розважальна програма для дітей.

Прес-служба ЛОО ВУТ “Просвіта”

Свято родини

Світлана ШАГАН

В Івано-Франківській обласній бібліотеці для юнацтва з нагоди відзначення Міжнародного дня сім’ї відбулося свято родини “Нехай квітує дерево родинне”.

Мета заходу: познайомити молодь з талановитими родинами Івано-Франківська, виховувати в них любов, повагу до родини, батьків, сприяти розумінню того, що сім’я, родина – хранителька національних звичаїв, традицій. Сприяти розширенню духовного світу юнаків та дівчат.

На свято завітали родина Роман Дзундза (оперно-симфонічний диригент) та Ірина Ключковська (солістка Івано-Франківської обласної філармонії ім. І. Маланюк) та родина Федоряків: Валер’ян (художник, дизайнер, архітектор, вітражист) і Галина (майстриня, художниця), які ознайомили студентів ІІІ курсу дошкільної освіти ПНУ імені В. Стефаника зі своїми творчими здобутками. Сім’ї поділилися секретами щасливого подружнього життя, розповіли, як пізнати унікальність своєї дитини, як налагоджувати взаємини з нею.

Присутні мали можливість ознайомитися з унікальними авторськими роботами родини Федоряків.

Бібліотекар читального залу Тамара Цісельська презентувала книжкову виставку “Сім’я — святиня людського духу”.

Учасники просвітянського заходу переконалися в тому, що сім’я — це святиня людського духу, благородних почуттів: любові, вірності, піклування.

Світ музики та співу і служіння національній культурі в суцвіттях села Оброшине

Руслан БАРАН,
Львів

Із 1990-х передплачую “Слово Просвіти”. Дуже щира й цікава газета, подає дописи на актуальні теми сьогодення. Українство — найвища цінність більшості матеріалів часопису. Саме тому вирішив поділитися своїми захопленнями від побаченого та почутого під час концерту на честь 30-ліття творчого сільського співочого колективу на Львівщині. Отож від Львівського міського товариства “Тернопільщина” мав честь як голова його редакційно-видавничої групи в неділю 6 травня 2018 р. побувати в народному домі с. Оброшине на концерті “З піснею в серці”. Захід був присвячений ювілею творчості вокального ансамблю викладачів тамтешньої сільської дитячої музичної школи, “Просвіти”. Колектив у складі Галини Волосецької, Оксани Слободської і Оксани Гриші, Ольги Барабах і багатолітнього керівника колективу Любові Ковальчук був бажаним і очікуваним. Спів ансамблю знаний і в селі, і за його межами.

Також у концерті брали участь теперішні й колишні учні Оброчинської музшколи — її випускники: Марія Кузик, Юлія Мамітова, Любов Гнатів, Ярина Ростанюк, Іван Мороз і Олег Барабах, учень Йосип Цимбала, скрипаль Назар Гук.

Після завершення творчого вечора вокального ансамблю викладачів Оброшинської дитячої музичної школи запрошені гості вітали сільських активістів “Просвіти”. Вокальний ансамбль отримав почесні грамоти від імені директора Департаменту з питань культури, національностей та релігій М. В. Туркало Львівської ОДА, начальника відділу культури Пустомитівської РДА О. В. Руденко, від імені директора обласного центру народної творчості Р. П. Березі, дирекції ДМШ, яку очолює Н. В. Кушнір Також того святкового дня ювілярів вітали директори Львівської ДМШ №2 Г. В. Лаврись та місцевої загальноосвітньої школи Л. В. Антонів, її завуч О. В. Савка, а також учасники народної хорової капели “Галичани”. Відзначили творчі досягнення вокалістів і директор Народного дому с. Оброшине Н. Д. Савіцька, керівник народного драматичного театру “Оборіг” З. І. Рогожинська. Від владних органів і місцевого самоврядування успіхи відзначили сільський голова А. Я. Мерцало та його заступник Я. В. Охрін.

Тож побажаємо подальших вдач у популяризації української патріотичної, народної, духовної пісні, майстерного вокалу, національної культури на тилових освітніх фронтах антитерористичного військового життя нашої держави в умовах загарбницької війни сусідньої нам і недружньої тепер країни зі Сходу.

"Життя поета — один великий вірш, який він пише, доки дише".

Олександра КОВАЛЬОВА,
м. Харків

Кінь, підпертий олівцем

Ірина Мироненко: «Суниці Держпрому», Х.: «Майдан», 2018

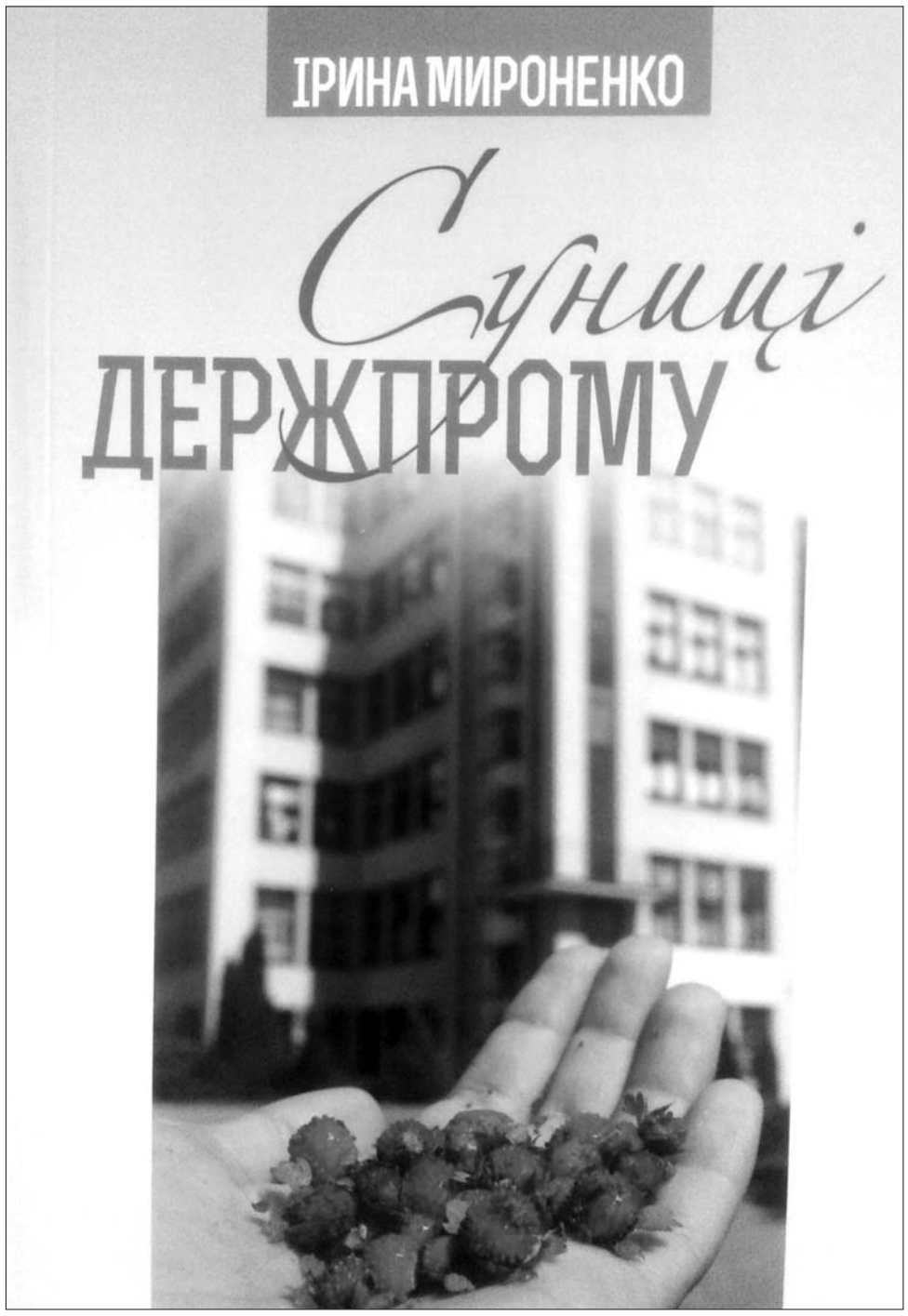

Життя поета — один великий вірш, який він пише, доки дише. У житті, як і у вірші, ніщо не повторюється, але все ув'язується в одне ціле. Усе належить одне до одного, як стіни будинку, як розділи книги. Про це говорить авторка, звертаючись до читача. Будинок її вірша просторий і має зв'язок із космосом. Назви розділів говорять самі за себе: 1. Коні із міської конюшини; 2. При світлі білої гори; 3. Гірські струмки грузинських голосів; 3. Шрифтом Вроцлавських кленів. До якої стіни підійдеш, те з відповідного вікна і побачиш:

Коня підперла олівцем, щоб голова
не впала,
Бо він із цвіту і трави — на синьому столі.
Його в ставку чи небесах спіймали на
Купала,
А сивій гриві з полину уже спливло сто
літ.
Тут звіробій і деревій, і сокирки по спині,
Не сідланій усі сто літ героями пісень.

Звідки такий образ коня, підпертого олівцем? Це один із тих, що "із міської конюшини"? Чи це той кінь, під копитами якого стелиться туга ковила степу? Чи ще якийсь інший, нам допіру невідомий? Відповідь проста: це кінь із образної системи авторки, яка вибудовується за законом неочікуваності, зіставлення несумісного, оксиморонного принципу зливати паралельні світи в щось якісно нове, хоча складники цього нового нагадують інше, до болю в серці знайоме тобі та рідне. За таким же принципом вибрано назву книги: **"Суниці держпрому".** Для харків'ян (та й не лише для них) держпром втілює дивну модерново-романтичну замрію зодчих, символ індустріального Харкова. Магічна легкість залізобетону, харківський фантастичний лабіринт, з якого вихід знайде далеко не кожен. А поряд суниці, яких ми тут не шукали...

Історико-культурний зміст, філософічність, пластичність образу — море змісту і магія поетичної форми. І, як завжди в Ірини Мироненко, запрошення читача до містерії. Читач тут не пасивний споглядальник, його запрошено і долучено до таїнств. Він має напружувати пам'ять, згадувати і запам'ятовувати наново. На наших слобідських дорогах, хоча й ноги зіб'єш, але ніколи не пошкодуєш, що наважився на мандрівку. Мандрівки Слобожанщиною дорогі Ірині Мироненко ще й тому, що кожна з них була багата для авторки на людей, давала їй матеріал для радіонарисів і нові поштовхи для спалахів поетичної уяви.

Дорозі не боляче — закрижаніла,
Наміряла поля на маскхалати.
Багряніла квітка весільна біла
На сосновім порозі прощальної хати.
Дорозі не страшно — мала відвагу
Підважити воза, війну, розруху.
Чорних дубів богатирські краги.
Щастя, чавлене на макуху.

Поетичний образ, мов магічне скельце, він показує нам водночас минуле і майбутнє, посилює наші передчуття, вчить мудрості знаходити силу, щоб жити у світі, де людське щастя чавлене на макуху. Поетеса так майстерно нанизує образ на образ, що читач не встигає дух перевести, а вже перед ним стільки всього відбувається, що цього змісту вистачило б на великий епічний твір. Хочеться розгадати, в чому секрет цього, здавалося б, традиційного, не раз вживаного прийому антропоморфізму образу дороги:

— закрижаніла
Дорога — наміряла поля на маскхалати
— мала відвагу підважити воза,
війну, розруху.

Чи справді з отаким непростим досвідом "дорозі не боляче"? То вже домислює читач, нанизуючи враження на враження. Образ дороги, мабуть, найбільш уживаний у поезії — і раптом такі нові грані, такі нашарування смислу, така несподівана вежа, з якої цю дорогу видно зусібіч у просторовому і часовому вимірах. У чому секрет вміння поєднувати ось так щільно збитий докупи зміст, звідки це враження легкості та прозорості? Ключ до цього слід шукати в авторській стилістиці, а вона в Ірини Мироненко побудована майстерно. Це та простота, на яку йде ціле життя.

Окреме місце в першому розділі належить циклу листів до німецької очільниці будинку Харкова в Нюрнберзі фрау Антьє Ремпе. Тут відчувається вправність руки журналістки. Часом ці листи нагадують поетичний репортаж, часом вони вкладаються в рамки епістолярного стилю, часом привертають увагу елементами психологізму, як, наприклад, у поетичних нарисах, присвячених створенню психологічних портретів. Через окрему деталь, начебто побіжне спостереження, якийсь один штрих, зроблений мимохіть, постає образ людини, про яку ми звикли чути інші слова, по-іншому сказані. Дещо несподіваним у цьому циклі листів виступає образ Олександра Масельського. Чиновник досить високого рангу, передусім господарник, завжди оточений улесливою вірнопідданою челяддю, олюднюється перед читачем через свої добросердні вчинки, жести, слова. Опис таких вчинків, жестів, слів створюється засобом розкиданих по тексту перегуків, слів-дороговказів, міток, залишених край шляху. В результаті постає дуже симпатичний образ непересічної людини. Негусто в поезії зустрінеш такі спроби опоетизувати нашого сучасника, людину, котра ще зовсім недавно пішла у засвіти, лишивши щедрий слід у пам'яті тих, кому пощастило знати її ближче.

По хаті ходять бджоли-пегаси, в лісах-перелісках перелітають з квітки на квітку проліскові бджоли, світиться біла гора над Осколом. Шлях на Дворічну стелиться на сторінках другого розділу книги ("При світлі білої гори").

Гір крейдяних розмотані бинти.
Евакогоспіталь медсестрами, бійцями
Сплатив податок за млини, мости,
Щоб вибігти на біле воронцями,
Темно-вишнево литись у весну,
Пройтися окунем, сяйнути плавниками.

Асоціації, навіяні трагічною сучасністю, — гори в бинтах. Контрасти в кольоровому зображенні: біле — темно-вишневе. Образ воронців, які вибігли на біле, де крейда вже не крейда, а шмаття бинтів. Срібний Оскіл, де окуні таємниче сяють плавцями. Обійстя Мечникових, де буйно розрісся малинник, де господар самовіддано годує кажанів морквою. Цикл віршів, присвячений нашому славному землякові Іллі Мечникову. Журналістка ставить перед собою прагматичну мету, збирає матеріал для радіопередачі про видатного вченого, поетеса виглядає з-за обрію свої образи-видіння, які неодмінно приходять і навівають свої мотиви.

Цикл, присвячений Василеві Мисику, відлунює щемким ліризмом, романтикою далеких доріг. Тут свої коні: одні реальні — найняті на гармському базарі, інші — з тих, що скачуть високо в небі і там розтають...

Найнявши пару коней на гармському базарі,
Поїхати поволі над річкою Сурхоб.
Бо ця Вода Червона і Чорна Тиса — в парі
Під небом, що цілує всіх плотогонів в лоб,
Куди б вони не мчали вербовими плотами,
Для чого б не в'язали стрункі тіла смерек.
Ця чорна цятка — кінь, що в небесах
розтанув,
Або весільний танець двох степових лелек.
12.04.2016
**Нотатки Василя Мисика про подорож у Таджикистан*

А ще можна заглядати в очі віслюка і доганяти там гірську річку:
Згодувати яблуко віслюку,
Зазирнути йому у вологі очі,
Щоб у них наздогнати гірську ріку.
Хоч би їй прорватися там, де хоче.
14.04. 2016

Сяйво білої гори Дворічанського напрямку посилюється мерехтінням одеського маяка. До слобожанських вражень природно долучаються одеські в рамках того самого розділу: "При світлі білої гори".

* * *

Золота килимова доріжка баклану,
Чайці, крабу по вранішній хвилі.
Сонце вийшло над морем піратськи
з туману,
Зазирнуло в човни порудiлі.
На штатив намотало морської капусти
Дужим широкоплечим прибоєм.
Інша вранці міська асфальтована пустка.
Там довіру на розстріл ведуть під конвоєм.
27.07. 2017

Читач може вбачати тут драматичне протиставлення світу природи світові людей. Де люди не вторглися зі своєю ґвалтівною сваволею, там діють закони природи, по-своєму суворі, але по-своєму справедливі та послідовні. Там, у світі природи, всього розлито щедро і є місце для щедрого свята, там усім (чи принаймні тим, кому пощастило з'явитися в правильному місці в правильний час) стелиться під ноги золота килимова доріжка. Хоча сонце й може зіграти роль пірата, але шансів все одно лишається багато для всього, що бігає, літає, плаває. А в світі людей? А в цьому світі свавілля ґвалтівника абсолютне, тут по сірому асфальту "довіру на розстріл ведуть під конвоєм"...

"Гірські струмки грузинських голосів" — таку назву має третій розділ книги. Тут дві ліричні героїні: мати і донька. Донька відвідує Грузію і переживає все те, що мати пережила тут тридцять років тому. Їхні голоси перегукуються, переплітаються, кожна поспішає повідати про своє, а врешті-решт обидві говорять про те саме: про свою любов до казкового краю: Грузії. Тут панує грузинський колорит, багато грузинської топоніміки, грузинських артефактів, назви вин і страв, багато кавказької екзотики, описаної з любов'ю та відчуттям ріднизни.

Страва гостра, м'ясна, помідорна.
Лава вчасна для втомлених ніг.
Равлик виповзе — міні-валторна,
Зазирне у покладений ріг.
В зиму здвинемось ми на планеті,
Де у когось — весна чи сніги.
Короновані сонцем у Мцхеті
Легше носять хреста й ланцюги.
26.09. 2016

Вірші зі збірки «Суниці Держпрому»

Ірина МИРОНЕНКО,
м. Харків

Для Ірини Мироненко це характерно — закінчити вірш афористично, зібравши в одне речення всю мудрість, весь драматизм, всю суть тієї чи тієї ситуації.

“Ти роздивись Тбілісі і за мене”, — таке прохання має мати до доньки. Є світ великий: держави, народи, епохи. Є часи розквіту і часи занепаду. Є сила людського духу, духовні вершини, сходження на них. І є світ малий: окрема людина, її родина, затишок родинного життя, всегалактичне значення існування такого затишку. Мати пише доньці про прості турботи буденного життя, а в душі посилає їй зорепад із Муравського шляху. Велике поглинає мале чи мале — велике? І що важливіше? Чи може бути велике без малого і навпаки?

А ми з твоїм батьком ладнаємо вдома
паркана.
Побачили дзьоба коси і півмісяць серпа.
Співають сусіди й півні.
Щоб прокинуться рано,
З Муравського шляху послали тобі
зорепад.
02.10 2016

Ірина Мироненко має особливий хист так розставити акценти, що читачеві одночасно видно і все, що діється в світі малому, і все, що відбувається у великому світі. Вміло застосований прийом симультанного зображення: особливі часові та просторові зрізи, несподівані метафори, порівняння, узагальнення.

І знову образ коня в потоці безкінечних метаморфоз:

Хтось писав: коні з профілем дзьоба
ворона.
Мабуть, світ інакший очима
коня-тушинця.
...
Переступить здобич — стане царівною
Той мисливець. Навіть народить сина.
Знову прийде до оленя стежечкою
нерівною.
Ось і лук, і стріла, і досі тепла тварина.
Переступить удруге — око сіпнеться
в оленя.
Вже мисливець — кінь для царської
стайні.
В тому лісі час зупинився.
І хто б це знав?
Ті навіки заляпані кров’ю квіти охайні.

Не все можна піддати анатомічному розтину, не все можна пояснити, бо пояснити відоме через таке ж відоме, то просто марнотратство слів. Магію треба пояснювати через магію, але кому те під силу? Тому таїнство поезії завжди буде бентежити нашу уяву і спонукати вирватися за межі відомого...

В останньому, четвертому розділі книги (“Шрифтом Вроцлавських кленів”) авторка помістила свої власні вірші, позначені польською тематикою, і переклади з польської. Тут читач зустріне польських поетів-сучасників, які бували в Харкові у рамках українсько-польських літературних зв’язків 2015 року, а також тих, які ще лише мріють побувати в нашому місті. Гостями Харкова були Казімєж Бурнат, Данута Бартош. Не визначатиму, хто з перекладених поетів ближчий уподобанням перекладачки, хто споріднений із нею стилістично, це вимагає окремої розмови, тонкого аналізу перекладацької палітри. Завважу лише, що стилістика польських авторів загалом інша, ніж в оригінальних творах нашої авторки та перекладачки, інша й естетика, і річ не лише у тім, хто вживає неримовані ритми, а хто будує споруду вірша на римі, річ у самій образній картині світу, десь вона заповнена щільно, густо, десь панує диктат побіжного споглядання речей.

Загалом нова книга Ірини Мироненко — помітна подія на тлі сучасного українського поетичного процесу, вона неповторна, цей голос не сплутаєш ні з чиїм іншим, тут надто багато таїнств, щоб байдуже пройти повз...

* * *

Блакитні весла пасажира у метро.
Ще не відкрилися кефіри і зефіри,
а настрій листопадовий аж сірий,
готовий відірватись, ніби тромб.
Куди ми — без вітрила і човна?
Країні велено уже сушити весла.
Загублені між викреслень і креслень,
нам душі майже вимерзли до дна.
Аж тут під ранок радісний весляр
у місті правлених рукописів і русел,
провальних виступів на брифінгах і брусах.
Ти вирвешся і випірнеш до хмар.

Суниці Держпрому

Сунички і сірий конструктивізм.
Бруківка і ягоди під музеєм.
У кожного будня свої Колізеї,
та палець імперський опущений вниз.
А тут життєствердний солодкий сюрприз
у травах, що скосить двірник на похмілля.
Цей спогад запахне узимку, як зілля,
цілюще від люду падлючого й сліз.

* * *

Трилітрова банка міражів.
Насінина липи у заметі.
У сорок, собак своє три-джі.
П’ятий поверх атиповості поетів.
Той замет заліз на кондиціонер.
Тільки ж липі навіть близько не рослося.
Прилетіла насінина з атмосфер,
де у мене ще не сивіло волосся,
де тобі несуть у сніг гончарний круг,
бо в майстерні без господаря кажанно.
Відчепити б кляті прикрощі, як плуг.
Хай би ще жила свекруха Анна:
надоїла Чорне море молока,
до гектарів пригорталася вдовино.
Небо їй було в зірках і огірках,
що цвіли в туманах і долинах.
Поливала під сузір’ями город.
Втішилася глеками від сина.
Сніг і липа доцвітають з тих широт,
де для справ твоїх біліє глина.

* * *

Кажани скрипіли над Держпромом
фізикам і лірикам зими.
Закордонний паспорт спав під томом,
втомленими писаним людьми.
Над снігами снилася малина —
темно-стигла, тонко-запашна.
Сходинки рипіли безпричинно,
ніби хтось налити йшов вина,
ягоди змішати із вершками,
доки облетить насіння з лип,
доки воду з кригою й зірками
з підвіконня білі п’ють орли.

* * *

Тиші й синичок хотіла душа,
а в садку за парканом — шах-шах,
неначе весна морозному дню
готова вже гукнути “Лижню”,
а це, дрючки прихопивши в руки,
на шкільних лиженятах онуки
зганяє сум чи зимове зло
сухий, як соняшник, дід Павло.
Та раптом забачив тебе і мене
і за калину як дремене.
Все в червону ягоду увійшло —
помістилися птах, дід і село.
В небі вітер чи янгол уже поспішав
підхопити ягоду — шах-шах.

* * *

Летіли гуси на війну,
у небо, повне рясту.
Несли обірвану струну
тому, чий погляд гасне.
Спішили півень і павук
у березневих справах.
Вода виблискувала з лук
дзеркалами заграви.
І ця прикмета — вже весна,
бо гуси над дворами,
була тривожна і сумна,
як юне фото мами:
післявоєнний крепдешин,
віночком — чорні коси.
Пилюка з-під просілих шин
без голосу голосить.
Знов сорок воїнів — святі.
Рефрен страстей Ісуса.
І ряст нетоптаний тремтів.
Летіли гуси.

* * *

Соняшник уночі хилить голову біля лавки.
Ти сидиш з телефоном, котами, зірками.
Тихо-тихо, як за часів Лукаша і Мавки.
А між нами — сіль, яку підмітали роками,
щоб не сваритись, бо соняшник голову
хилить.
Кажеш, він на тебе, ніби я, дивиться.
У ставку на дощ дрімається хвилям.
Айстра об гарбуза надавила вилицю.
А менший соняшник — доня наша.
Підкрадається з лук туман-сіроманець.
Всі слова подались, як лоша на пашу,
а молодший сонях голову піднімає.

* * *

На листі сніг лежить, зсипається під корінь
кущів, які забули, що поряд льодовик.
Биками тягнуть сіно, і небо, як цикорій,
і ящірка шурхоче від черевика вбік.
Коричневому тільцю дістався хвіст зелений.
Спустилися до церкви, де кілька поховань.
Життя, любові й втрати загальнозвичні
сцени.
А над портретом — роги для тихих
поминань.
Від церкви йдеш, здається, промінням —
не камінням.
На різьблених балконах — серпи і молотки,
але й прадавнє свастя лягає тим насінням,
з якого сходять вежі, чоловіки й жінки.
І ти — глядач історій, не виправлених часом.
Хоч білому коневі ти наче як своя,
дорога в Кутаїсі вже пахне газом, гасом.
Цікаво, а весною тут чути солов’я?

Кіндзмараулі. Тихий квартал
“Просто місто, трішки вина і літак”
(а у нас грузини у легіоні).
Пересолює сонце сонний квартал
(вернісаж патронів-шевронів).
Ліплять сирних коників і баранців
(хтось на танку живий-молодий і досі).
Камінь не за пазухою — в ріці
(скільки фото з війни зійшлося)...
Пагорб Слави був — парламент і пляж
(степова між боями лезгінка).
Є любов і війна. Інше все — антураж.
Пісня. Плач. Видіння. Картинка.

* * *

“Під Золотим Орлом”, “Під Оленем
Блакитним” —
немає тих заїздів чужинського життя.
Тут айстра світлофора червоним довго
квітне,
аж на зелене світло дві казки прилетять —
від гусака з-за Одри, від польського лелеки.
А тут вгрузають люди по груди в перехід,
аби на тому боці пройти не до аптеки,
а геть від залізниці, яка веде на схід.
Там олені пасуться на килимку над ліжком.
Залите кров’ю сонце у пазурах орла.
Хтось асфальтує небо, зірок зосталось
трішки,
щоб ти на переході подихати могла.

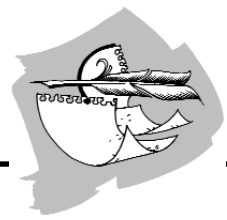

Те, що на серце лягло
Про пісню та її виконавців

Вадим КРИЩЕНКО,
поет-пісняр, народний артист України

І хоч що б там казали, але пісня швидше долітає до людського серця, ніж вірш чи прозовий твір. Люди люблять і тягнуться до пісні.

Так склалося моє життя, що піснетворення стало чи не основним у ньому. Є що показати людям. І згадати є про що.

Хочу розповісти, як народжувались у мене окремі пісні, а також про тих виконавців, які близькі моєму серцю.

Згадка на все життя

Дмитро Гнатюк... Саме в ці весняні дні минуло два роки, як його немає поміж нас. Воістину велет співу. І сам — високий, красивий, натхненний. Коли він співав, здавалося, його чарівний баритон проникав у найменші куточки залу. І входив у людську душу, щоб там залишитися надовго, а іноді — назавжди. Та ще — було в тому співі щось особливе, близьке нам, неповторно українське.

Я знав Дмитра Михайловича давно, але близько ми зійшлися, почали співпрацювати і, мені здається, стали близькими один одному лиш в останнє двадцятиліття його життя. Нас зблизила робота над духовно-пісенним проектом “Десять Господніх заповідей”, участь у спільних концертах, запис окремих пісень на мої слова. Звичайно, Дмитро Михайлович насамперед оперний співак. Але знаком додавання між нами була пісня.

Згадую один епізод. Ми на Черкащині. Йдемо до Будинку культури, де маємо виступати. Поруч Анатолій Паламаренко. Іще бадьорий, рвійний Дмитро Гнатюк. Трішки відставши від нього, стиха каже мені Анатолій Паламаренко: “Ми якось наче не усвідомлюємо, що йдемо поруч, розмовляємо, разом виступаємо з великою людиною, яка вже вписана в історію нашої культури. Ловімо ці миті спілкування. Колись будемо згадувати”.

Як у воду дивився Анатолій Паламаренко. Рідко, ой рідко, народжує земля таких співаків.

Мигтять епізоди наших зустрічей, наших розмов. Так траплялося, що коли їхали на дальні гастролі, був в одному купе з Дмитром Михайловичем. У нього ніколи не було пихи, гордині, які частенько оселяються в душах навіть знаних людей. Був завжди привітний, говіркий. Любив розповідати і слухати анекдоти. Зі смаком розповідав — і сам весело сміявся. Народний гумор був близький його серцю.

Багато поїздив по світу. Мене вразила його розповідь про поїздку до деяких острівних держав. Переповідаю розповідь Дмитра Михайловича:

— Виступали ми якось в одному такому місці. Серед глядачів — вождь тамтешнього племені. Йому так сподобався мій спів, що він вирішив дивним способом поріднитися зі мною. Оголосив на всю залу, що дарує мені своє дитя від коханої жінки.

— Я не знав, що робити, — згадує Дмитро Гнатюк, — відмовитись — означало кревно образити по-своєму щирого мого шанувальника. Взяти? Куди? І що робити? Допомогли хлопці з посольства: мовляв, доки триватимуть гастролі, дитину негоже возити з собою, а там вирішимо. Отакий цей дивний і непередбачуваний подарунок. З часом якось уляглось. Хоча моя дружина Галина Макарівна, коли я їй подзвонив, сказала: “Привозь, будемо виховувати”.

Хоч що б там казали, але ніхто з наших митців так наполегливо і завзято не поширював українську пісню по ближніх і дальніх землях, як Дмитро Гнатюк.

...Неодноразово запрошував мене великий співак до свого помешкання: воно якраз навпроти театру Івана Франка. Я мав можливість милуватися його унікальним зібранням картин знаних художників, переважно українських. Дивився зачаровано — яка щедра рідна земля на таланти. Багато старань, і, будемо відверті, коштів вимагало це подвижницьке захоплення великого співака.

Згадуються мені, може, і дрібні, але такі теплі й милі деталі. Я неодноразово брав участь у гуртових концертах, з якими ми виїжджали в обласні міста, іноді — в районні центри України. Частенько з нами був і Дмитро Михайлович. Як правило, саме він закінчував програми цих творчих виступів своєю улюбленою піснею “Ґандзя”. А після неї всі учасники концерту виходили на сцену, як мовиться, “на поклін”. А як уловити той момент пісні, коли треба вже виходити на сцену? Анатолій Паламаренко, найбільш спостережливий серед нас, підказав:

— Коли, закінчуючи “Ґандзю”, Дмитро Гнатюк тупне правою ногою — тоді й виходьмо.

І дивно: скільки було концертів, а саме цей момент фіналу не мінявся. І ця фраза мені досі звучить: “Гнатюк тупнув ногою — виходьмо!”.

Дмитро Гнатюк був учасником всіх моїх авторських вистав пісенно-духовного проекту “Десять Господніх заповідей”. Він дуже любив це дійство, не раз підкреслював: це унікальне явище в нашій пісенній культурі. І дуже хотів, щоб ця робота та її творці були відзначені Шевченківською премією. Подавали її на відзначення, та не вистачило голосів. Дмитро Михайлович дуже переживав, комусь дзвонив, щось доводив. Але, як мовиться, маємо те, що маємо.

У цьому пісенно-духовному проекті Дмитро Гнатюк співав “Возлюбімо ближнього”. Музику написав композитор Леонід Нечипорук. І досі мені чується його голос. І доносяться проспівані душею великого артиста слова: “Возлюбімо ближнього, як самих себе”. Хіба не цього вимагає нинішня засмучена Україна від своїх людей, зокрема й від самозакоханих можновладців і скороспечених олігархів?

І коли я згадую і вдумуюся, то починаю усвідомлювати, що саме цей твір вибрав Дмитро Михайлович не випадково. Йому хотілося сказати, обов’язково сказати всім нам: “Будьмо активнішими, добрішими і правдивішими, щоб діями, а не тільки словами утішити згорьовану, але, разом із тим, благословенну нашу матір-Україну”.

Справжня українка

Певно, ви здогадалися про кого йтиметься. Так, так, про Оксану Білозір, народну артистку України, видатну співачку, політика, громадського діяча. Але насамперед — істинну патріотку рідної землі.

Наше знайомство й співпраця в пісні почалися давно. Спочатку я зустрівся з Ігорем Білозіром, а потім він привіз у Київ Оксану. Ще молоденьку, таку красиву, як бойківчанська квітка, струнку, як львівська тополька.

Її голос уже був знайомий шанувальникам української пісні, бо музичні твори Ігоря Білозіра відрізнялись незвичністю, були особливо притягальні й по-своєму новаторські.

І ось зустрілися. Погомоніли. І тоді Ігор попросив написати для Оксани щось таке, що без особливого радянського пафосу (бо ще був Союз) могло віддзеркалити щирість української душі. В той час наші виконавці почали їздити за кордон. І така пісня їй була потрібна.

Д. Гнатюк, В. Крищенко

Я почав думати, примірятись. І нежданно народились слова:

Ласкаво просимо, ласкаво просимо —
Моя Україна щиро промовля.
Ласкаво просимо, ласкаво просимо —
Братерством нашим світиться земля.

Показав композитору.

— Годиться, — сказав він. І дуже швидко написав гарну мелодію. І з’явилася пісня під цією ж назвою — “Ласкаво просимо”. Її виконала Оксана Білозір. Пісня швидко стала популярною. А колективи та окремі виконавці, яким випала нагода, чи, точніше, удача, поїхати десь на гастролі в інші країни, особливо в Америку чи Канаду, де було багато наших земляків, частенько брали цю пісню у свій репертуар. Та й нині вона — нема, нема та й відлунить. Шкода, що поняття “братерства” топче своїм брудним загарбницьким черевиком наш східний сусід — московський агресор.

Особлива доля пісні “Молитва”. 1991 рік. Україна переживає буремні дні свого державного становлення. 1 грудня має відбутися референдум на утвердження незалежності України. Чим же ми, митці, можемо підтримати цю акцію, щоб люди налаштували свої серця і сказали “так” на цьому всенародному волевиявленні? Я і композитор Геннадій Татарченко вирішили написати твір, який би допоміг людям підтвердити свої українські бажання. Народилася пісня, назвали її “Молитва”. Але хто заспіває? І тут свій погляд ми спрямували в бік Львова, де тоді жила Оксана Білозір. У неї та в Романа Недзельського якраз народився синочок. Чи зуміє приїхати і записати пісню, адже дитинка ще зовсім маленька? Подзвонили Оксані, почули ствердне: “Приїду”.

І Оксана, переборовши всі негаразди та незручності, приїхала і записала пісню “Молитва”. В цьому пориві її дуже підтримав Роман. І пісня зазвучала. Полетіла до людських сердець. У тому, що люди тоді майже одностайно підтримали незалежність України, нам хочеться думати, є і краплинка наших старань. Насамперед Оксани Білозір.

Повторю молитву — щиру і негорду,
Як твоє, Вкраїно, праведне ім’я.
Повторю молитву рідного народу,
Щоб її почули небо і земля.

Наш зв’язок не поривався, Оксану Білозір я запрошував на всі свої творчі вечори, а в деяких із них вона навіть була ведучою програми. І дуже успішною.

Цікаву сторінку в нашій співпраці з Оксаною Білозір вписав надзвичайно талановитий композитор, аранжувальник та музикант Андрій Остапенко. Божа іскра гріла хист цієї людини. Від нашої співпраці з’явились пісні. Натхненною і патріотичною була пісня “Благословенна будь”, яку зразу ж у свій репертуар взяла Оксана Білозір. Мажорна, глибинно українська, вона звучала на першому і другому Майдані у Києві. Не оминув цей пісенний твір і концертні майданчики. А музику та слова пісні підсилила своїми щирістю та високим вокальним талантом Оксана Білозір.

А далі з’явився твір “Листопад” цього ж композитора. Вона швидко стала однією з найкращих українських ліричних пісень останнього десятиліття. Співачка сама зізналась: це одна з її найулюбленіших...

Оксана Білозір — багатогранний митець, вона співпрацює з багатьма авторами, композиторами, поетами. В її репертуарі десятки, сотні різних пісенних творів. Але в розповіді про неї я пишу про те, що пов’язано зі мною.

Якось, розмовляючи з Оксаною, без зайвого бахвальства сказав:

— Уже багато років я притулений до пісні, але, зізнаюсь чесно, не написав жодної російської. Не лежить душа. Хоча обіцяли великі гонорари, обіцяли підтримку в усьому.

Оксана подивилася на мене з якимось внутрішнім схваленням і тихо промовила:

— Я теж жодного разу в пісні не зрадила рідній українській мові.

І подумалось: щоб не зламатися при настирливому бажанні влади притишити українське (особливо в совіцькі часи), щоб мати свою національну позицію — треба було бути не лише чесним, а й мужнім.

А хто ще з наших виконавців може цим пишатися? Ну, здається, завжди вірний рідному слову Павло Дворський... І коли Оксана Білозір говорить про культуру, про духовність, про українську суть — бачиться, що це не пусті фрази, це підтверджено її особистим життям.

Я сидів на ювілейному авторському концерті, в переповненій залі Національного палацу мистецтв “Україна”. Сидів і думав, як прекрасно, що в нас є такі високі таланти з таким небесним голосом, із гарячим пристрасним серцем і світлим розумом.

Свій бенефіс цього року Оксана Білозір назвала “Народжена Україною”. А мені хочеться до цих слів додати: завтрашній день України, певною мірою, теж народжується з голосу, слова та великої любові таких митців, як Оксана Білозір. Воістину — справжня українка!

О. Білозір, В. Крищенко

«Мовчить недоруйнований собор...»

Микола ПШЕНИЧНИЙ,
с. Мирогоща на Рівненщині

Нині, із піввікової часової відстані, аж не віриться, але саме під впливом “Собору” Олеся Гончара я, початкуючий поет, почав писати більш-менш значимі речі: “Коли шугає під церковним дахом // Самітник-вітер пізно уночі, // Іржаво стогне вищерблена бляха, // По білих крилах ангела б’ючи, // Якому в дощ доводиться сутужно, // Ще гірше — під бухикання зими... // І від образи ангел плаче-тужить // Настінними патьоками-слізьми...”.

Ясна річ, “у сімдесяті роки, ознаменовані маразмом Брежнєва, сваволею кагебістів”, як влучно сказав Роман Іваничук у своїх спогадах “Благослови, душе моя, Господа...” (с. 108), — *таке* публікації не підлягало. Не потрапили ці рядки тоді ні до газет, ні до журналів, ні до моїх книжок “Сьомий материк” (К.: Молодь, 1982), “Осторога” (К.: Радянський письменник, 1988). Восьмирядкова “Затяжна реставрація” оприлюднилась аж за Незалежної України.

Оце днями, уже вкотре перечитуючи цей вибуховий роман Олеся Гончара, на 31-й сторінці натрапив якраз на те місце, що спонукало відгукнутися віршем: “...собор виступав із темряви неба якось моторошно. Було вже, мабуть, за північ, вітер розгулявся, гуркотів шматом зірваної бляхи десь на соборних верхах...”. А на с. 95: “...іржавої бляхи не видно, зосталась одна поезія! Панує над усією місцевістю, весь обрій ніби тільки для того й існує, щоб відтіняти його. А що, коли це й справді... шедевр? Наш, козацький шедевр?..”.

Хоча одна з поезій, із присвятою Олесеві Терентійовичу, таки ввійшла до якоїсь моєї давньої книжки: “Двадцятий вік — розумний, аж занадто. // Двадцятий вік бере майбутнє в борг... // Кричить несамовитий реставратор. // Шепоче врівноважений собор. // Якщо таки над світом зойкне атом, // То ж порівну дістанеться, їй-бо: // Назавжди оніміє реставратор, // Навіки упокоїться собор. // А поки що обом я — рідним братом, // Дивлюся у зіниці їм обом... // Відводить очі сивий реставратор, // Мовчить недоруйнований собор. // Десь унизу мчать у майбутнє авто, // Десь угорі зрить у минуле Бог... // Сидить золотозубий реставратор, // Стоїть іржавокупольний собор”.

Невдовзі цей вірш, у російському перекладі Володимира Євпатова, окнижився й у московсько-молодогвардійському виданні — з передмовою Станіслава Куняєва: “Калиновый рушник” (М., 1989).

* * *

Написано це на початку вісімдесятих, коли я працював у Дубенській газеті “Червона зірка”. За кілька років до Чорнобильського Атомного Зойку...

Надвечір, після журналістської суєти суєт, поспішав на автостанцію, аби добиратися додому. Враз увагу привернула височенна дзвіниця костелу бернардинів XVII століття. Якісь незнайомці, втомлено розлігшись майже на сорокаметровій висоті, щось розвеселе оповідали один одному. Мабуть, анекдоти: чи про комуністичного маразматика Брежнєва, чи про “подвиги” Чапаєва з Анькою-кулеметницею абощо.

Ультрашокуюче незабутнє враження, зримо-кінематографічне: реставратори-галичани з Білого Каменя регочуть на повен рот, і раптом сонце сяйнуло з-за хмар, і в кожного заблищали золоті зуби, а поруч — іржавими клаптями звисає зі старовинної покрівлі храму бляха, яку вони міняють на нову.

Ще не встиг приавтобуситися рейсом “Дубно-Мирогоща”, як вірш уже народився!

Наступного дня ці жартівники витягнули мене шнурком аж на маківку бані (ніяких сходів не існувало), я взяв у них бліц-інтерв’ю й, наспіх озаглавивши — “Реставратори над містом”, надрукував у найближчому числі міськрайонки.

Коли послав свою книжку із цим твором Олесеві Гончару, він озвався вдячним листом.

Втім, про його листи до мене — трішки далі.

“Собор” — кричить, гнівається і погрожує...

Відділ рукописів і текстології Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України має й фонд Самчука У. О., де під № 195, од. зб. 191, є машинопис — “З приводу “Собору” Олеся Гончара”. Його вперше опублікував завідувач кафедри української літератури Рівненського державного гуманітарного університету М. Я. Гон у книжці “Улас Самчук. Роздуми про літературу” (Рівне, 2005. — С. 68—78). Аж просяться кілька абзаців звідтіля:

“...В чому секрет великого успіху роману Олександра Гончара “Собор”? У Совєтському Союзі видано його стотисячним тиражем, у нас тут в самій Америці перевидано три рази. З безліччю рецензій, критичних статей, дискусій, коментарів...

Відповідь аж дуже проста: людина України напружено чекає десятиліттями ось вже півстоліття на якесь друковане слово у цих дивних, не збагнутих, загадкових справах. Справах, які б, здавалось, засадничо простіші з простих, але які там чомусь набрали таких макабричних розмірів форми і змісту. Півстоліття проблемою є питання ґудзика, голки, нитки, взуття, штанів, звичайного хліба. У найбагатшій засадничо природними багатствами країні...

Другим питанням є, чому саме там створено умови, у яких не можна читати чужих газет, чужих книг, слухати чужого радіо, їхати за кордон, зустрічатися з чужинцями, говорити з ними, листуватися з ними. Чому стільки арештів, стільки заслань і такими засобами. Нарешті, чому були викликані ті макабричні штучні голоди...

І ще третє питання: чому українці в Києві, столиці своєї держави, не чують на вулиці своєї рідної мови, хоча вона вважається там державною мовою...

“Храм. Храм краси, історії, храм зодчества козацького... А ви, як у конюшні”, — каже про це один з героїв цього роману, професор Яворницький. А інший — вже не професор, а лишень звичайний механік-студент Микола Баглай: “Але мене, — каже він, — цікавить: чому доля того ж собору, народного архітектурного пам’ятника, повинна залежати від настрою, від персональної волі однієї особи, хай навіть позитивної? Ви це вважаєте нормальним?”.

Розуміється, це є трагічно ненормальним, відповість Миколі Баглаю кожний свідомий читач, але в тому просторі відповідають ось як: “Поганих секретарів не буває, затям собі це. Затям і більше не пащекуй на цю тему, якщо хочеш туристські їздити...”.

Книга “Собор” Гончара каже — і не тільки каже, а кричить, гнівається і погрожує. Вона нас бентежить — і то гарячим полум’ям пекельного життя. А тому вона є мистецтво! Усі ті, що хотіли б бачити її кращою і знають, як це зробити, — хай потрудяться і це своє бажання виправдають ділом. Коли ж вони лишень знають, але не можуть, — хай краще мовчать і слухають...”.

* * *

Саме тоді “Радянський письменник” готував до друку 23-тисячним накладом біобібліографічний довідник “Письменники радянської України”. У вихідних даних читаємо: “Здано на виробництво 7/VI 1969 р. Підписано до друку 29/IV 1970 р.”. На 96 сторінці, де йдеться про О. Т. Гончара, зазначено, що він — і автор роману “Собор” (1968). На цьому наполіг сам Олесь Терентійович.

Невдовзі у цьому ж видавництві побачили світ літературно-критичні статті, виступи, етюди Олеся Гончара “Про наше письменство” (підписано до друку 1 лютого 1972-го), куди ввійшли і його відповіді на анкету московського журналу “Вопросы литературы”. На с. 250 він наголошує на тому, що, “працюючи над книгами новел про сучасне життя, а також над романами “Таврія”, “Перекоп”, “Людина і зброя”, “Тронка”, “Собор”, “Циклон”, я зустрічався з багатьма чудовими людьми, і можна було б чимало розповісти про живих прототипів героїв цих книг, про труднощі і складнощі нашої праці, про те, як нелегко дається нам наш письменницький досвід. Та це вже вимагає спеціальної розмови, і про це якось іншого разу...”.

1978-м датується книжка “Про Олеся Гончара” (теж “Радянський письменник”), де в останньому розділі “Бібліографія” перераховуються “книги О. Гончара, видані в Радянському Союзі” (зокрема згадуються й два видання “Собору” — с. 417); “книги О. Гончара, видані іноземними мовами за рубежем”, де вказується “Собор” у німецькому перекладі (“Гамбург, Гофман унд Кампе, 1970”, — с. 427), польською (“пер. К. Трухановський. Варшава, ПІВ, 1972”, — с. 427).

Тобто, попри на ультрасувору компартійно-кагебістську заборону й тотальне замовчування, вряди-годи таки вдавалося сказати бодай слово, чи півсловенятка, правди. Хоча давалося це ой як нелегко!

“Слухали дуже уважно, проводжали тепло...”

Перша моя зустріч із Олесем Терентійовичем. Найнезабутніша. 23 жовтня 1978 року. На зльоті творчої молоді. Тоді з усіх областей делегували поетів і прозаїків, художників й акторів, композиторів і журналістів.

Тоді я познайомився з Володимиром Івасюком (довелося навіть допомагати йому витягати з-за лаштунків рояль і виступати на одній сцені), з десятками побратимів і посестер по духу та перу.

Звісно, їдучи до Києва, всі ми неабияк хвилювалися, переживали — як нас там, у столиці, сприйматимуть? Виявляється, хвилювався й Олесь Гончар, що засвідчують сторінки його щоденника.

* * *

20 жовтня. “Подзвонили з ЦК комсомолу, просять виступити зі словом до творчої молоді, — збирають її зі всієї України. Що я скажу? Озираюсь на своє виховання, на шкільні та подальші роки — як багато робилося там, щоб скалічити мені душу, знівечити її! Сам дивуюсь, як зміг піднятись над тим, що отуплювало, обволікало брехнею, кувало в кайдани догм, культівських викривлень та упереджень. Але дух працював! Найперше йому завдячую тим, що вже в зрілому віці скинув полуду, піднявсь до вершин, де повно світла! Але ж багато втрачено літ, та ще яких!..”.

24 жовтня. “Вчора виступав перед молодими. Перед виступом завжди хвилююсь, а тут чомусь особливо. Бо ж це таки завтрашні! Дуже не хотілось, щоб сприйняли, як повчання. Але все вийшло добре. Перед тим зал був якийсь напівсонний, кволий, ніби до всього байдужий, а тут ожили! Якщо таки вкладаєш душу, то її відчують. Слухали дуже уважно, проводжали тепло, один з учасників зустрічі, поет Затуливітер (із Сум), виступаючи оце по радіо, назвав виступ “чудовим”, і це тим приємніше, що слова належать поетові, чия книжка вразила мене своєю глибиною й справжністю. Сьогодні мій виступ опубліковано повністю в “РУ” й “Молоді України”... Отже, хоч на кілька днів і вибило це мене з колії, але не шкодую. А взагалі в нашу літературу весь час втручаються ніби якісь марсіани, невідома сила збоку, з позаземних цивілізацій, але здебільшого це сили диявольського пошибу...”

* * *

О, саме тоді я добряче відчував це й на собі! Дуже важко рухалася до читачів моя перша книжина. Вийшла аж через чотири роки після зльоту, коли заступником головного редактора видавництва “Молодь” став Володимир Затуливітер...

“...Прагніть задумів глибоких... Велика мета родить велику енергію...”, — ці мудрі, воістину батьківсько-наставницькі, слова Олеся Терентійовича були лейтмотивом його виступу перед нами.

* * *

У чудернацькому світі ми тоді жили, коли майже все було перевернуто догори ногами. Коли — одне говорили, інше — робили, а ще інше — думали. Коли одна рука — начебто мене й підтримувала, посилаючи на цей зліт, інша — тихцем писала закриту офіційну характеристику львівському видавництву “Каменяр”, де до 40-річчя приєднання Західної України до УРСР готувався альманах “Пісня і праця”, куди я запропонував і свою поетичну добірку (про це довідався аж за Незалежної України).

Одна рука — прилюдно аплодувала талантові Володі Івасюка, інша — потай сукала безіменну мотузку в брюховицькому лісі на його непокірну голову.

Одна рука — Олесеві Гончару чіпляла Зірку Героя Соціалістичної Праці, інша — продовжувала цупкими щупальцями душити за горлянку. Його щоденник аж кричить — 29 квітня 1978-го: “...Колишній дніпропетровський бос, головний цькувач “Собору”, сьогодні, рівно через 10 років (всього!), вручає авторові “Собору” Золоту Зірку! Кажуть, що це було зворушливо, коли він пригвинчував Зірку до борта піджака. А в декого було враження, що він не Зірку прикручує, а серце викручує з автора роману... Бажан дзвонить, іронізує (він у Феофанії): — Дав би 5 крб, щоб побачити, як ви лобизались з президентом...”.

Одна брехливо-тремтяча рука, тримаючи урядового мікрофона, переконувала всіх і вся, що вона — за мир у всьому світі, інша — посилала хлопців наших за Гіндукуш! Щоденник О. Гончара — 28 грудня 1979-го: “...вводяться наші війська до Афганістану. Ще цього нам бракувало! Можливо, там уже ллється кров наших юнаків, а тут... Все зловісно. Тривожно. Неясно. Хмари згустились до краю...”

Одна рука – давала Григорові Тютюннику премію імені Лесі Українки, інша — допомагала, на догоду власть імущим, повіситись! Щоденник О. Гончара — 6 березня 1980-го: “Щойно з Києва приголомшили звісткою: не стало Григора Тютюнника. З місяць тому бачилися востаннє. Пізно увечері забрів до нас додому, як завше без попередження, після виступу десь перед учителями-заочниками... Залишив мені оповідання, яке читав учителям, — “Три зозулі з поклоном”, оповідання чудове. І ось нема. Після Земляка — це найбільша з втрат. І, виявляється, що й товариш по чарці у них обох був один і той же — нічний вкорочувач віку... Хто їх замінить у цій багатостраждальній літературі?..”.

8 березня 1980-го: “Літературний Київ повен чуток про Григора... У записці, яку він лишив на столі, нібито була всього одна фраза: “Домучуйте інших, а моє все спаліть...”.

21 березня 1980-го: “...А пошта принесла анонімного листа, що торкається смерті Григора Т[ютюнника]. Видно, хтось із близького оточення, бо знає про небіжчика багато. “Минуло 12 годин, як перестало битися серце, а любі “друзі” з’явилися до розгубленої вдови і вигребли всю його спадщину... Тепер, мабуть, “друзі” вичитують не вельми приємні компліменти на свою адресу і вирішують, що пустити у вічність, а що ні”...”.

“Богоматір тут відпочивала й благословила цю красу”.

Радість і горе ділимо з Україною

Марія МЕЛЬНИК,
член НСЖУ, смт Муровані Курилівці Вінницької обл.

Україна сьогодні у сутужному, обтяжливому борінні проти імперської Росії на багатьох фронтах, і один з них — за Єдину Помісну Православну Церкву в нашій державі. Понад 300 років українське православ’я підпорядковане Московському Патріархату. І в незалежній Україні церква залежна. У хитросплетінні підступності московських самодержців стільки обману, що простим вірянам неможливо второпати, що довгорука Москва дістає їх у найглухішому хуторі, підводить до облуду — і вони ловляться на обман, як риба в сітях.

Національно свідомі парафіяни запитали у проросійських священиків, чому не українською молимось, і почули категоричне, розгніване заперечення:

— Ніяк не можна. Святе Письмо, молитви ще від Володимира Хрестителя читаються церковнослов’янською або російською. Молитись українською — гріх. Ця мова не канонічна!

Отакої! Українську Православну Церкву (Київську Митрополію) у 1686 р. Москва вирвала з-під омофору Константинопольської Патріархії і вирвала не канонічно, не по закону, а злочинно, корупційно. Патріотично налаштовані українські священики і в 1918-му, і в 40-ві, і в 90-ті роки XX ст. відстоювали самостійність, незалежність УПЦ. І що? Більшовики добре розуміли: випустивши зі своїх рук церкву, не втримають у покорі Україну. Тому й потопили у морі крові національно свідомих українців.

Сьогодні світська і церковна влада облудою, ошуканством, ліпить горбатого до стіни. Батюшки МП перед своїми парафіянами замовчують, обманюють, що УПЦ підпорядковується Москві — і в цей обман віряни вірять. Навіть на залізній дощечці, прибитій на стіні храму, написано: “Українська Православна Церква” — і більше нічого, навіть двох літер “МП” нема. Так приховують, що служать Росії, що стали прибічниками “русского міра”, цим зрадивши батьківщину Україну, як Юда — Христа. Беруть на душу гріхи: закликають матерів не пускати синів на Східну війну; відмовляються відспівувати загиблих українських солдатів; відкрито зневажають захисників України. Коли Президент Порошенко вручав нашим воїнам нагороди, всі присутні встали і аплодували, Митрополит УПЦ МП Онуфрій та інші вищі ієрархи не встали, заявивши: “Ми не вітаємо вбивць”; фінансово і морально підтримують сепаратистів.

Яка полуда має бути на очах, чим мають позаростати вуха, щоб не бачити, не чути, не хотіти знати цих “діянь” московських душпастирів, щоб навмисне не помічати, як глава МП Кирил благословляє російських військових убивати захисників нашої Батьківщини (благословення на вбивство — це по-християнськи? А як же заповідь “не вбий”?), і це в той час, як в українських храмах (звичайно, промосковських) тричі в одній Літургії на весь голос за нього — Патріарха Кирила — возносять молитву!

Душпастирі МП своїй пастві втокмачують: у церквах Київського Патріархату немає високої християнської духовності, а тільки політика. Яке лукавство: свою вину перекладати на когось! Весь світ не сумнівається, що діяльність глави МП була і є чистісінька дипломатія — до мозку кісток. Московські монархи і патріархи з XVII ст. тільки чатували, ловили сприятливий історичний момент, коли разом з церквою можна загарбати всю Україну. Ба! З довгими руками — зазіхання глобальніші. Засторогою звучить: Москва — Третій Рим. А Четвертому не бути!

Але має Україна (не сирота ж) вірних синів і дочок, які потерпають за цілісність і незалежність нашої держави; чужі звичаї, чужа мова у предківських храмах, зневага священиків МП до героїв Майдану наших вірян зачепили за живе — не витримали наруги окупантів і сепаратистів. У Страсну П’ятницю 2015 р. домовились між собою парафіяни Мурованокуриловецької церкви Різдва Пресвятої Богородиці, що добровільно виходимо з-під юрисдикції Московського Патріархату. Натомість попросили предстоятеля Новоушицької церкви Покрови Пресвятої Богородиці Київського Патріархату о. Івана відслужити Великодню Літургію. Тоді створили нову церковну громаду з храмом Святого Миколая Чудотворця, зареєструвались у Вінницькій єпархії КП.

Церква Св. Миколая Чудотворця УПЦ КП, смт Муровані Курилівці

Ця добра звістка ластівкою прилетіла на Могилів-Подільщину в село Хоньківці, громадяни якого підпорядкування нашої церкви Московському Патріархату сприймають як ганьбу і свавілля. Вони захотіли побачити і почути богослужіння у нас.

Навесні 2017 р., на свято Христового Воскресіння, ми зустрічали дорогих гостей з села Хоньковець... Благоговійні миті Літургії. В урочистій непорушній тиші лунає плавний баритон священика о. Сергія. Присутні зосереджено всотують у себе кожне предківське слово — і притчі Христа, промови апостолів, слова молитви прозорі, чіткі, яскраві, як на долоні. А молитовний спів у виконанні церковного хору під диригуванням талановитої співачки Світлани Орловської зачарував усіх духовною мелодією.

— Скажи друге: як ми так схибили, так необачно поступились ворогові своєю мовою? Ще й якою мовою? Милозвучною, мелодійною, багатющою...

Нам дуже сподобались люди з Хоньковець: приязні, уважні, щирі. А мені було ще й цікаво дізнатись, звідки витоки їхнього позитивного ставлення до Єдиної Помісної церкви в Україні. Тому, не відкладаючи, приїжджаю в село. Привітно зустрічають, один поперед одного показують, розказують. Порадували легендою, яку вже кілька сот років передають з уст в уста. Якось Мати Божа йшла високим лівим берегом р. Карайцю — замилувалась рівниною зеленого шовку з квіточками-сонечками. Цей мальовничий куточок виглядав кручею, обрамленою буянням зелені, над глибокою долиною. Богоматір тут відпочивала й благословила цю красу. Це сказання селянину Якову Хухлею припало до серця. Його осяяла мрія: на цьому місці спорудити Божий дім. У 1739 р. самотужки взявся за святу справу — і скоро посеред села постала церква, що 100 років єднала громаду: хрещенням, вінчанням, сповіданням, прощенням, відспівуванням.

1830 року парафіяни постановили: на місці старої церкви воздвигнути нову. У всіх округах шукали прекрасний і величний зразок. Знайшли. Мріяли оздобити село архітектурним витвором. Усім миром збирали гроші. Навіть найбідніший давав свої останні дві лепти: з кожної хати нитка — сироті свитка. Поміщики Петро Березовський і Олександр Виноградський любили новобудову, як тепер кажуть, не тільки до глибини душі, а й до глибини кишені — не скупились на храм і на дзвіницю, чим заслужили щиру вдячність і добру пам’ять нащадків.

У 1937 р. цю святиню на честь Архистратига Михаїла зруйнували поплічники більшовиків — каменя на камені не залишили. Тільки фундамент дивом уцілів — як пам’ять про славу і ганьбу. Село замовкло, заніміло, засмутилось. Опечалені люди з пошаною обходили намолене місце і дітям заказували там не бігати, не гратись. Обтесані брили основи храму виростали з ґрунту, наче корені нової святині на цій благословенній землі.

Слухаючи цих доброзичливих, мрійливих подолян, розумієш, яка дорога їм ця земля: тут могили батьків і дідів, тут закопана і їхня пуповина. А давнина, овіяна романтикою, зігріває душу родинним теплом, будить гордість за славу предків, закликає бути солідарним з борцями за самостійну Україну і її незалежну церкву. Саме з цих гарних традицій давнини — витоки християнської віри і патріотизму.

Ці благородні риси в людях Хоньковець відразу помітив благочинний, настоятель Святомиколаївської церкви КП, о. Сергій. З великою відрадою слухав їх, підтримав намір заснувати релігійну громаду, дав цінні поради, як у Вінницькій єпархії КП зареєструвати нову парафію, як сповнити її життям. За його напученням 25 липня 2017 р. провели першу на Могилів-Подільщині Літургію українською мовою.

21 листопада, в День Собору Архистратига Михаїла, голова районної держадміністрації Олег Китасюк привітав парафіян церкви Св. Архистратига Михаїла УПЦ КП в с. Хоньківці з визначною подією — офіційним відкриттям храму

Скупчення людей у храмі нерукотворному: блакитне склепіння з білими хмаринами, стіни не з каміння — стінами стояли віряни. Тужливі мелодії панахиди торкались усіх фібр душі, навівали спогади про дорогих людей. Серед живих незримо стояли мертві. Священик називав імена, викарбувані на кам’яних плитах; батьківщина не забула своїх синів — знала їх гіркоту в останні хвилини на цьому світі. На смертний бій вони ішли не “За батьківщину! За Україну!” Виконували наказ: “Впірьот за Родіну!” Страшно вмирати ще й за чужу, ворожу державу... Цей день для хоньківчан став символом повернення до християнської віри, утвердженої на нашій землі Великим князем Володимиром-Хрестителем.

Розповідає вчителька-пенсіонерка Слава Побережник: “У день першої відправи ми були дуже щасливі: наче після довгих блукань вернулися до рідного порогу. Водночас тривожились, уболівали, де знайти місце для богослужіння. Ми ж з церкви МП вийшли голіруч, без нічого, були бідні, як церковна миша. І знайшли: серед села занедбане приміщення хлібопекарні. Наполегливо, старанно, цілими родинами працювали: Хухлеї, Шевчики, Войтові, Побережники, Ґебріни, Тимчишині. Не відставали В. Овчар, О. Синиця, Г. Самборик, Г. Шиманська, І. Дзюбенко, А. Форкун, В. Василюк, В. Маловічко, П. Пичак, М. Капранюк; майстри із золотими руками — Василь Крохмалюк зробив вівтар, Микола Хухлей зварив купол, ще й позолотив. Тут не було байдужих — кожен підставляв своє плече. Жінки прибирали, клопотались побілкою, фарбуванням. За два місяці недолуга будівля перетворилася на нову церковицю — всередині як затишна світлиця, килими, скатерки, на іконах вишиті рушники. Ми не можемо нарадуватись тимчасовою церковицею. Та все одно мріємо відбудувати храм, зруйнований більшовицькою владою 1937 року. Ініціативу цієї святої справи взяв на себе патріот Михайло Ярчук, полковник запасу ЗСУ. Каменем спотикання є фінансування. Але надії не втрачаємо. У нас з давнини добрі традиції: для християнина честь зробити вклад у будівництво храму хоч одним каменем, хоч однією цеглиною, і цим увічнити своє ім’я серед нащадків. Список імен жертводавців започатковано: Гнатишин Володимир, Рига Василь, Тищенко Катерина, Ярчук Валентин, Ярчук Анатолій, Мартинюк Валерій...”

І ось омріяний день: 21 листопада, свято Архистратига Михаїла — храмовий празник цього подільського села. Уперше за 80 років (після зруйнування храму у 1937 р.) урочисто задзвонили дзвони — благовістили про початок Божественної Літургії. Зворушені благовісним передзвоном, витираючи щасливі сльози, хоньківчани прямували до церкви. А тут здвиг дорогих гостей: парафіяни КП з Мурованих Куриловець, Новодністровська, прихильники Єдиної Помісної Церкви села Серебрії, Липчан, Нишовець — всі приязно вітали хоньківчан з освяченням церкви Архистратига Михаїла. Знаком поваги до патріотизму мешканців цього села був візит представників районної влади: голови Могилів-Подільської РДА Олега Китасюка, його заступника Михайла Гоцуляка, голови районної ради Володимира Сіранта. Всі — з подарунками.

Починається святкова відправа. Благочинний, священик о. Сергій, схвильований заповітною місією, читає молитви українською. Затамувавши подих, всі захоплено прислухались і серцем відчули, що з прапрадідами часів Володимира Хрестителя вони зв’язані живою пуповиною: мовою, піснею, вдачею, землею, по якій князь ходив з нашими предками. Вони чули голос рідної крові: вона стукала в їхні серця. Обличчя парафіян молодшали, вродливішали, в очах сяяла відрада: ми молимось мовою рідної нації — і ніхто не може дорікати нам за вигадану неканонічність. Апостол Павло у “Посланні до галатів” писав: “Нема вже ні юдея, ні елліна, нема ні раба, ні вольного,.. бо всі ви одні во Христі Ісусі” (Посл. Павла до гал. 3:28). Його слова свідчать, що перед Богом всі національності рівні — нема “ні елліна, ні юдея”. Хто буде суперечити апостолу Павлові?

На душі у вірян світліє: ми не поступились ворогам — не зганьбили себе зрадою. Радість і горе ділимо з Україною.

Людина благородної посвяти

З біографічних сильветок

(Микола Кагарлицький)

Ще десь у сімдесяті роки минулого століття я вперше почув про Миколу Кагарлицького.

Моя добра приятелька, що працювала коректоркою у видавництві “Мистецтво”, розповіла мені про редактора видавництва, який, за її словами, чи не єдиний з-поміж усіх тамтешніх працівників не тільки постійно говорив українською, а ще й справді знав її. До нього бігали по консультації, коли не могли вирішити, як виправити в рукописах ту чи ту стилістичну похибку. Здавалося б, за це його мали б поважати, але, як казала моя приятелька, в “Мистецтві” все було якраз навпаки — його саме за те дружно недолюблювали. І в цьому є сумна закономірність — на жаль, у житті здебільшого складається так, що кращих недолюблюють саме за їхню кращість. За їхню професійну чи моральну вищість або за їхні знання. В цьому пересіч агресивна й послідовна. Змінюються часи й покоління, а така ситуація повторюється й повторюється і, здається, вже стала сумною нормою.

Михайло СЛАБОШПИЦЬКИЙ

Я натикався в ті далекі роки на переклади Миколи Кагарлицького з болгарської та німецької, що виходили окремими виданнями й допевнювався: він справді добре знає українську мову — навіч багата мовна палітра. До речі, в ті часи Білодідів інститут (так ми називали керований одним із ідеологів зросійщення України Інститут мовознавства) видавав цілі реєстри не рекомендованих до вживання питомо вкраїнських лексем, котрі, бачте, віддаляли українську від російської і не сприяли взаємозближенню наших мов (тобто розмиванню української російською). Я працював тоді в молодіжній газеті і добре це пам’ятаю. А Микола Кагарлицький мовби спеціально виписував репресовані слова і вставляв їх у свої переклади та писання.

Чув я тоді, що йому не з медом велося в “Мистецтві” саме через його національно тверду позицію. Звичайно ж, терпіти Кагарлицького там довго не могли — й незабарно він опинився на вулиці. А вслід йому звучали ті звинувачення, котрі ускладнювали для нього можливість знову стати десь до літературної роботи. Відповідна служба оповіщення про неблагонадійних тоді була добре поставлена.

Минули роки — і ми зустрілися з Миколою в “Літературній Україні”. Не знаю, хто йому спротегував туди потрапити, бо так просто опинитися в цій редакції було неможливо. Скажімо, мене майже за руку Василь Земляк привів до Павла Загребельного, який був секретарем Спілки і в його підпорядкуванні були видавництво “Радянський письменник” та друковані органи Спілки. Загребельний і нав’язав мене редактору письменницької газети, який попервах намагався зігнорувати його рекомендацію. Але у відповідь на те рекомендація стала вказівкою — і я опосів місце у відділі критики, над яким схрещувалися різні силові лінії, вибухали громи та спалахували блискавки.

Я ще не встиг адаптуватися до нової робочої ролі, як у редакції з’явився Микола Кагарлицький. Очевидно ж, його активно порекомендував хтось із відомих письменників, на чию думку зважав норовливий Загребельний (знаю, як рішуче бракував він кандидатури людей, що видавалися йому сірими й посередніми).

Зблизька Микола виявився людиною винятково доброзичливою, динамічною та ентузіастичною. І дуже клопітною для тодішніх керівників редакції — редактора Віталія Виноградського і його заступника Бориса Гончаренка. Якщо б сказати, що ці двоє були абсолютно індиферентними до української справи в будь-якому її вимірі й вияві — то це ще виявилося б компліментом для них. Вони були еталонними україноненависниками. Вони послідовно боролися з усіма, в кому за їхніми підозрами був “український душок”. Для них навіть обтяжений усіма можливими регаліями (від Героя соцпраці й аж до лауреата Ленінської премії й члена ЦК КПУ) Олесь Гончар був особою не до кінця благонадійною. А що вже казати про Ліну Костенко, Григора Тютюнника, Романа Андріяшика, Валерія Шевчука, Дмитра Павличка, Євгена Гуцала, Юрія Щербака — це були “троянські коники” в українській радянській літературі! Редакторат усе робив, щоб ці прізвища в позитивному контексті якнайменше з’являлися в газеті. Виноградський і Гончаренко кивали на ЦК КПУ: там он Маланчук (тодішній секретар з питань ідеології) сам нещадно бореться з будь-якими проявами українофільства. І нам усім велить це робити. Для цього ми сюди й наставлені. Або деякі з цих прізвищ і не з’являлися зовсім. А прямодушний і правдомовний Кагарлицький на летючках дорікає всьому редакційному колективу, що ми надто мало пишемо про найвидатніші постаті національної літератури й не показуємо читачеві її ієрархію та справжній канон. Щоб було все те з цілковитою відповідальністю. Як за гамбурзьким рахунком. Уявімо, як бісив Кагарлицький маланчукових пахолків!

Я не знав тоді, що Миколиного батька в селі Черняхів Кагарлицького району на Київщині репресували відразу ж після народження сина. Було це страшного 1937 року. Микола ніколи не розповідав нам про це, але — я певен — завжди пам’ятав ту трагічну обставину, котра не могла не вплинути на все його життя. І на його думки про комуністичну владу. Є такі випадки, коли людина нізащо не прощає. І це — саме такий.

Микола писав усе: рецензії, публіцистичні статті, нариси, документалістику. Його улюбленими темами були наше мистецтво й культура. Оксана Петрусенко, Михайло Донець, Катерина Білокур — до їхніх постатей він повертався знову й знову, публікуючи нові й нові матеріали з непростого життя цих великих людей, якими — він не переставав це постійно наголошувати — має пишатися українська нація.

Добре пам’ятаю, якою сенсацією стала поява листів Катерини

Білокур у “Вітчизні”, що їх упорядкував і підготував до друку Микола Кагарлицький. Вони — абсолютно геніальний народний роман. Безоружно, безоглядно щира сповідь великої — від Бога! — художниці, значення якої (в цьому Кагарлицький був свято переконаний) ми ніяк не можемо усвідомити.

Потім один із прозаїків написав на основі цих листів роман про Катерину Білокур. За всієї його яскравої стилістики й фантазійної розкутості автора він не вразив так, як її листи. Як на мене, їх треба вивчати не тільки як важливі матеріали до біографії Катерини Білокур — це виняткового значення людський документ. Їх треба вивчати і як важливий літературний твір. Там багато мотивів, суголосних “Зачарованій Десні” Олександра Довженка.

Як натхненний колекціонер, збирав Микола матеріал про Оксану Петрусенко і підсумував усі свої пошуки надзвичайно цікавою книжкою про велику співачку. Ще раз хочу наголосити: це не було написано, як мовиться, з наскоку (на взір того, як зробив його колега з книжкою про Білокур). Кагарлицький упорядкував збірку спогадів, листів і матеріалів про Петрусенко. Далі створив її творчий портрет, позитивно оцінений музикознавцями. А вже після цього взявся писати біографічну повість. На цьому прикладі видно його добросовісність і відповідальність у роботі.

Так, холеричний, динамічний, відкритий для миттєвого захоплення, він, однак, нічого не робив поспіхом. Терпляче висиджував в архівах. Шукав людей, які знали Білокур, Петрусенко, Донця. Такою була передісторія всіх його публікацій про видатних митців. Жодна із них не з’явилася завдяки авторському експромту. Микола міг швидко писати, майже до знепритомнення висиджувати за робочим столом, але це вже було після того, як він усе, що можна знайти, зібрав і все вивчив. Йому завдячуємо цікавими нарисами про Саксаганського, Садовського, Козловського, Заньковецьку, Гмирю, низкою літературних портретів.

Він охоче виступав із доповідями на мистецькі теми. Здається, навіть вів спеціальний музичний лекторій при столичному Будинку вчителя. Звичайно, міг би викладати у виші — його ерудиції в питаннях української культури й мистецтва позаздрив би не один професор. Але, на жаль, ніхто його до викладання у виш не запросив. Таке здебільшого практикують в університетах західного світу. В нас я знаю тільки випадок ректора Львівського університету ім. І. Франка Івана Вакарчука, який запросив до університету на професорські посади Романа Іваничука й Ніну Бічую.

Робота в “Літературній Україні” коштувала Миколі надзвичайного терпіння й забирала багато нервової енергії. Бо ж він постійно перебував під пресом. Небагато своїх ідей зміг там реалізувати, бо майже перед кожною редакторат умикав червоне світло: “Заборонено!”. І лише коли редакторат поміняли й під фінал перебудови Микола мав змогу дихнути з полегшенням і писати та друкуватися значно вільніше.

Він був одним із ініціаторів творення Товариства української мови, “Меморіалу”, Народного руху України. Здається, без нього не проходив жоден мітинг, що тоді стрясали Києвом. Студенти під Верховною Радою організували демонстрацію за офіційну реабілітацію національної символіки. Українська радянська міліція в своїх класичних традиціях кинулася нещадно бити хлопців і дівчат. Кагарлицький не був би Кагарлицьким, якби не став на їхній захист. І тоді його було тяжко побито. Він довго нездужав і став інвалідом. Здається, саме відтоді й почалися його тяжкі хвороби, з яких він так і не зміг вибратися.

Знаю, що він працював і прикутим до ліжка. І це так характерно для нього. Для людини справді високої мети і натхненної праці.

Вікторія ЧЕРНЕНКО. «Ми розривались римою, строфами, прозою...»

Надія ОНИЩЕНКО
Фото **Олени ІВАНИЦЬКОЇ**

Ти кажеш: “Війна…
А кому є до неї діло?
Мені наплювати. Бо ж в нас
тут деньки погожі!”
У мене був друг.
Я ховав його в понеділок.
Точніше частину.
Бо другу знайти не можуть.

Ти кажеш: “Донбас…
А чому б нам його не здати?
Бо ж там, крім руїн,
все одно ні чорта немає”.
В моєї знайомої пострілом
вбили матір
За те, що вона одягла
вишиванку… Знаєш,

Ти можеш кричати,
що все це про інших, звісно,
Дивись телевізор,
допоки вмирають діти.
Та тільки коли ворог прийде
до тебе в місто,
Що ти йому скажеш,
як вмовиш себе не вбити?

Ти кажеш: “Війна…
І яке нам до неї діло?”
Ти вдома сидиш…
А вони по кістках йдуть босі.
У мене був друг.
Я ховав його в понеділок.

Точніше частину.
Бо другу шукають
Й досі.

Цей вірш Дениса Коськіна, учня 11-А класу Чернігівської СЗСШ №1, переміг у XIII Регіональному конкурсі учнівської творчості “Славні нащадки Тараса”, який організовує і проводить Ніжинський обласний педагогічний ліцей Чернігівської обласної ради.

Усі інші 50 учасників з Чернігівщини та Києва теж були талановитими. Але поважне журі у складі відомих поетів, перекладачів і прозаїків Олександра Забарного, Анатолія Шкуліпи й Олександра Гадзінського назвали відкриттям творчого змагання автора, який вперше надіслав їм свої поезії.

Маститі літератори щиро радіють отаким відкриттям, яким вони допомагають творчо зростати, редагуючи їхні твори, рекомендуючи для публікацій, для вступу в письменницькі та журналістські спілки. Саме поезія допомагає шукати себе в безмежному світі переможцям попередніх конкурсів Марині Лапай, Мирославі Уніат, Юлії Якубів, Богданові Власенку, Ярославі Ворчак, Олександрі Лучніковій, Вікторії Черненко, Альоні Шевченко, Василеві Семенченку. Їхні вірші відкривають 13-й випуск збірки “Стежка до Шевченка”, відредагований і впорядкований Олександром Гадзінським і Аллою Кайдаш.

Ще один славний нащадок Тараса Софія Зачепило, випускниця Київської гімназії східних мов №1, надіслала відеовітання з Китаю, де удосконалює китайську мову і пише вірші українською.

“Не так важливо, яке місце в

Координаторка конкурсу Алла Кайдаш із переможцем Денисом Коськіним

конкурсі ви посіли сьогодні, — зазначив Анатолій Шкуліпа. — Нас радує ваша рання дорослість, що ви боїтеся, за поетичним висловом Аполлінарії Горніцької, “в собі загубить людину”.

Як не погодитися з дев’ятикласницею Броварської ЗОШ № 3 Валерією Ярмак, яка звертається до Шевченка:

Ти не журися, батьку!
Світла днина
Розгонить морок,
І настане день!
Вже підростає молодь міцнокрила,
Яка співає батьківських пісень!

“Кажуть, що Господь посилає людині стільки страждань, скільки вона зможе витримати”.

Жертовність білої берези

Зоя КУЧЕРЯВА
поетеса, прозаїк, заслужений діяч мистецтв України

Захисникам рідної землі на сході України

— Не йди, синку. Не йди... Ти в мене одненький, однесенький, один-єдиний... Я не переживу... Батько ходить, мов тінь, мовчить. А я... Сергійку, не йди. Тебе ж не призивають, тобі ж не надіслали повістку? Чого ти добровільно йдеш у те пекло? Життя одне, дитино моя! На Донеччині вже російські війська... Це війна, сину! Куди нам із ними воювати? У нас такої армії, як у них, нема! А запроданців скільки! Іване, ти ж батько, кажи йому щось! — ридала Мар’яна, обхопивши руками двері. — Не пущу. Або піду слідом...

— Сергію, постав рюкзак, і ти, Мар’яно, не обіймай двері. Сідайте — поговоримо, — рішуче сказав Іван.

Сергій сів на стілець, поставив рюкзак на коліна, тримаючи його обома руками. Мар’яна відійшла від дверей, сіла поруч сина, а батько — навпроти.

— Значить, буде так — піду я. А ти, сину, почекай. Залишайся з матір’ю.

Я повернуся, тоді підеш ти. Всім усе ясно?

— Ні, тату, не ясно. Ти не можеш іти до війська після операції на серці. Не можеш і не підеш. Цього не буде. Залишайся з мамою... Все буде добре. Я скоро повернусь. Скоро-скоро. А зараз мені пора. Не проводжайте...

Сергій одягнув рюкзак, обійняв матір, батька й пішов...

Мар’яна більше не ридала. Щодня ходила в храм. Щовечора після роботи плела шкарпетки, складала в пакети й відносила у волонтерський пункт. Наближалася зима — бійцям потрібен теплий одяг.

Після того, як Сергій пішов на війну, хата наповнилась мовчанням, смутком і чеканням. По телевізору дивилися лише “новини”, говорили тільки про війну на сході України. Сергій телефонував нечасто. Більше розпитував про батьків, ніж розповідав про себе. “У нас все добре, не хвилюйтесь”, — говорив і просив не запитувати, де він, чим займається, бо така інформація може бути перехоплена ворогом... Сергій не знав, що батько знову в лікарні, а мати оплакує загиблих бійців, із якими прощаються на Майдані в Києві, відспівують у храмах по всій Україні...

Усе, чим жила, що планувала, перестало для Мар’яни існувати. Напевно, людина до всього може звикнути — жінка опинилася в глухому, стомленому просторі, де є тільки вона, війна і її дитина. “Що я можу вдіяти? Тільки молитись і допомагати волонтерам... Хто може зупинити цю війну? Чому не зупиняють? Що робити? Скільки ще страждати? — розривалося серце...

Увечері Мар’яна почула в “новинах”, що в цю ніч загинули троє військових і дев’ятеро поранені. Щораз подібна інформація стискала серце, а сьогодні особливо, аж дихати стало тяжко. Ніч не спала. Ранком чужий чоловічий голос із мобілки повідомив, що її син Сергій перебуває у військовому госпіталі...

Іван на дзвінок чомусь не відповів і не передзвонив.

Мар’яна стояла в коридорі вагона, притулившись чолом до холодного вікна. Не плакала, ні з ким не розмовляла. За кілька годин була вже в госпіталі...

Сергій лежав весь у бинтах. Крапельниця наче рахувала секунди. Лікар розповів про тяжкі поранення, про те, що Сергій уже прооперований, що стан тяжкий, але є надія на краще. Мар’яна хотіла щось запитати, але лікаря терміново покликали в операційну...

Сергій не реагував ні на слова, ні на дотики — просто лежав...

У палату зайшла медсестра, перевірила крапельницю, поміняла ліки.

— Не сумуйте, мамочко, все буде добре, — бадьоро сказала вона. — Цей боєць у нас герой. Він витримав дуже складну операцію, добре переніс наркоз, серце працює нормально. Не журіться...

Медсестра підійшла до бійця, що лежав на сусідньому ліжку. Вмить стривожилась, повернулась до Мар’яни, взяла її за плечі і стримано сказала: “Попрошу Вас вийти в коридор. Посидьте у вестибюлі, поки я Вас не покличу...”

За кілька хвилин Мар’яна побачила, що з палати вивезли бійця, накритого з головою простирадлом...

Незворушно сиділа. “Все, що твориться в країні, не можна вмістити ні в серці, ні в голові”, — думала жінка. Хотілося не плакати, а ридати на весь світ. Але що це допоможе?

На звільнене ліжко привезли з операційної іншого бійця. Медсестра дозволила Мар’яні знову зайти до сина в палату. Та задзвонив телефон. Мар’яна спочатку подумала, що це Іван, і що зараз вона скаже йому про Сергія, але не всю правду відразу... Та це був не Іван.

— Алло! Ви дружина Івана Горішника? У мене, на жаль, тяжке повідомлення. Він сьогодні, сидячи біля телевізора, раптово помер. Кажуть, що почув якусь інформацію про сина, який на війні... Пробачте, що не змогли врятувати...

Кажуть, що Господь посилає людині стільки страждань, скільки вона зможе витримати. Іван не зміг зі своїм хворим серцем.

“А я зможу? А я мушу! Хто мені допоможе? У кожного своя біда. Чого ж це ти, Іванку, в такий тяжкий час мене покинув? Що ж мені робити? Як вижити? Як же я без тебе, такої дорогої мені людини? Тебе треба поховати... За сина треба боротись. А якщо не стане Сергійка, то й мені на цьому світі нема чого робити”, — дорогою додому думала Мар’яна...

Всім селом ховали Івана. Всім селом зібрали гроші для Сергія. Мар’яна не хотіла брати, бо ж лікування безкоштовне.

— Бери, Мар’янко. Гроші завжди знадобляться. На вітаміни Сергію, потім на відпочинок. Бог на поміч, — говорили односельці.

Мар’яна подякувала і того ж дня поїхала до сина...

— Стан тяжкий, але стабільний, — сказав лікар. — Будемо лікувати, чекати і сподіватися на краще.

— Захаре Олеговичу, а якби за кордон, — несміливо попросила Мар’яна. — Ось у мене гроші є, село зібрало.

— Справа в тому, що Сергія категорично не можна перевозити. Ми можемо втратити все. Йому потрібні спокій, лікування і ще одна операція, яку ми спроможні зробити в нашому госпіталі. А конвертик цей сховайте і нікому не показуйте. Розумієте, зараз лікарі, як на війні. Тут наш фронт...

“Все-таки, як багато гарних людей. У тяжку годину я не самотня... Лікар такий хороший, медсестри уважні... Господи, поможи моєму синочку”, — думала Мар’яна, і це додавало їй сил.

Стан здоров’я Сергія покращився. Він уже стискав мамину руку, тихенько розмовляв, його можна було погодувати... Коли запитав: “Де батько?” Мар’яна сказала, що трохи застудився, а можливо, грип, тому й не провідує сина. Хіба вона могла сказати правду? Така правда забрала б його останні сили.

Сергія готували до другої операції. Опівдні лікарі зібралися на консиліум, після якого медсестра запросила Мар’яну на бесіду до хірурга.

— Мар’яно Михайлівно, Сергію необхідна друга операція. Тільки вона дає шанс йому піднятися, стати здоровою, нормальною людиною. Інакше він буде жити, але просто лежатиме. Проте ця операція дуже складна. Надто великий ризик. Сергій знає. Він згоден. Але хворий у такому стані, що важливе слово матері. Вирішуйте, Мар’яно Михайлівно. Оперувати потрібно завтра.

— Захаре Олеговичу, я не знаю... А як би Ви вирішили на моєму місці, скажіть, будьте ласкаві? І пробачте, — просила змучена горем жінка.

— Я обрав би операцію, — сказав лікар.

— Дякую. Я згодна...

Неподалік госпіталю розкинувся березовий гай. Може, чиїсь дбайливі руки посадили берізки, чи виросли вони самі, але тепер ця розкішна місцевість вабила затишком і неперевершеною ніжною красою.

Мар’яна вузенькою стежечкою пішла вглиб гаю. Настояна пахощами літа тиша — ледь чути, як листя шелестить, ніби шепоче. Чисте небо обіймає пишні верхівки високих, струнких, білокорих беріз...

“Ось тут я наплачусь... Ось тут я вихлюпну свій біль і відчай”, — подумала Мар’яна, спинившись на поляні біля трьох молодих беріз.

“Берізки мої, ви торкаєтесь неба, ви ближче до Бога, почуйте мене... Я знаю, ви відчуваєте мій біль, мою тугу, мою незрівнянну біду. Я втратила Івана — своє кохання і молодість, розраду й пораду, оберіг і захист. Тепер втрачаю найдорожче — дитину, синочка нашого. За що я покарана? Господи! Покарай тих, хто винен у цій жахливій війні на сході України. Найкращі сини гинуть, а скільки покалічених... Ця війна забрала в мене чоловіка... Забирає сина... Берізоньки, допоможіть, попросіть Небеса захистити мене і мою дитину. Нехай Господь стане в поміч лікарям завтра під час операції. Берізоньки, ви сильні, високі, красиві, здорові, вас так багато — дайте кожна по одній краплинці сили моєму сину. Благаю...” — Мар’яна притулилась до молодої берези і так заридала, що аж листя на ній затріпотіло, хоч вітру не було. Мар’яна доторкнулася чолом до білої прохолодної кори, щоб не знепритомніти. Стояла так ще якусь мить, обійнявши березу...

Поволі пішла в госпіталь. Вона взяла відпустку в себе на роботі, влаштувалася тимчасово санітаркою в госпіталі — людям допомога і за сином доглядала. Рада була хоч цьому і в село майже не їздила.

Коли о дев’ятій ранку медичні працівники привезли каталку для Сергія, Мар’яна обійняла його і, зібравши всі сили, бадьоро сказала: “До зустрічі, синку, все буде добре...”

Три години сиділа під операційною і подумки молилась...

Лікарі вийшли з операційної з просвітленими обличчями. Захар Олегович, усміхаючись, сказав: “Вітаю, Мар’яно Михайлівно, Ваш син — молодчина. Операція пройшла успішно. Сергій буде здоровим. Їдьте додому, відпочиньте. В реанімації він залишиться на дві доби — заходити туди не можна”.

— Дякую, Захаре Олеговичу, але я не поїду, доглядатиму інших поранених.

— Добре. Тоді дякую Вам, і до зустрічі. В мене сьогодні ще кілька операцій...

Мар’яна допомагала санітаркам і медсестрам, чергувала біля чужих синів, яких сьогодні привезли з війни, а рідні до них ще не встигли приїхати.

Медсестричка з реанімації повідомила, що стан Сергія нормальний. Йому ще тяжко, але динаміка хороша.

Від серця Мар’яни трохи відлягло. Їй хотілося побути на самоті, поплакати й порадіти. Вона пішла в березовий гай.

Стежечка завела на ту саму поляну до тих самих трьох беріз...

І Мар’яна завмерла від подиву — та берізка, до якої тулилася вона, ридаючи, — зів’яла... Тільки стовбур білокорий, а зелене листя поскручуване, сухе, ледь тримається на сухих гілках. Береза пропала...

“Берізонько, сестричко моя, прости мені, — шепотіла Мар’яна. — Ти рани мого сина взяла на себе? Ти віддала йому життя? А сама загинула... Прости мені... Дякую тобі, дякую безмірно... Прости...”

Наступної весни на тій поляні Сергій посадив маленьку берізку, а Мар’яна полила її джерельною водою.

Богдан ГНАТЮК: «Я письменник і створюю історії»

У Київській академічній майстерні театрального мистецтва “Сузір’я” відбулася прем’єра вистави “Кафе “Республіка” за п’єсою молодого драматурга Богдана Гнатюка. Автор твору також виступив як режисер-постановник спектаклю. Сьогодні пан Богдан — гість “СП”.

— Як створювалася п’єса “Кафе “Республіка”?

— 2015 року в Київському драматичному театрі “Браво” відбулася прем’єра вистави “Душа в засніженій фаті” за моєю першою п’єсою “Міністерство майбутнього”. У мене був карт-бланш на постановку ще однієї вистави у цьому театрі, але потрібно було написати нову п’єсу. Постало питання, про що ж писати.

На той час я працював у державних структурах. На слуху постійно були новини про вихід депутатів з тієї чи тієї фракції. Тоді був дуже популярний термін “тушка”. Не можна сказати, що зараз це лейтмотив політичного процесу в Україні, але тоді проблема була актуальна. Я використав цю фабулу, яку тримав для новели і розписав її як п’єсу.

Виставу поставили в театрі “Браво”. Але постановка не повною мірою відповідала моєму авторському задуму. А сама вистава, можливо, і не викликала захоплення у київського глядача, проте коли поїхали з нею по Україні, то люди сприймали нас дуже добре.

Торік у травні в Полтавському академічному музично-драматичному театрі ім. Миколи Гоголя поставили мою третю п’єсу “Президент вибирає”. Цей академічний театр має багату історію і носить ім’я видатного письменника, тут дуже вдячна публіка. Я надихнувся атмосферою цього театру.

— Після Полтави Ви вирішили дати друге життя виставі “Кафе “Республіка”?

— Я повернувся до Києва і замислився над тим, що ця п’єса — непогана робота, у неї цікава сюжетна лінія, вона має право повернутися на сцену. Але в новій постановці потрібно задіяти інший виробничий принцип — колегіальний. І при цьому можна було прибрати одну творчу одиницю — режисера.

Якщо я написав історію, якщо уявляю, як її треба розповідати, то що мені заважає її розповісти? Але робити це колегіально. Адже є хороші професіонали, які підкажуть рішення. У руках деяких режисерів п’єса роздвоюється. Глядач, який знає текст, або бачив достовірну постановку, розумітиме, що текст живе своїм життям, а те, що ми бачимо візуально, своїм. У талановитих режисерів ці два життя ще якось узгоджуються, а в не дуже талановитих живуть у зовсім інших вимірах.

У мене було конкретне завдання. Я не звертався до танців, до світлоефектів. І до чого точно не звертався, то це до пластичного театру. Це не людська поведінка, не людські рухи, не людські обличчя. Треба, щоб театр робили люди, для людей і про людей. Звичайно, не треба перетворювати театр на документалістику. Але потрібно, щоб була певна психологічна й психофізіологічна достовірність. Принаймні для мене це головне. Актори мають бути без спеціального гриму, без якихось пластичних малюнків.

— Намагалися провести якусь головну думку?

— Життя — це гра. Гра жорстока й цинічна. Якщо ми проаналізуємо головного героя, то зрозуміємо головну думку. В усі часи приходила якась молода чи не дуже людина і говорила, що вона все змінить. Саме таким є Харитон Дальній, який пропонує нове життя і вірить у те, що говорить.

Вистава “Кафе “Республіка” про вибір між фізичною насолодою та служінням певним вищим ідеалам — моральним, політичним, ідеологічним.

А мій герой, хоча він і продався, але наприкінці обирає все ж теорію. Він говорить про демократію, про рівні права, про багато інших речей, які дуже красиво звучать, особливо коли у них вірити.

Відразу, коли починав писати п’єсу, то знав, як складеться доля головного героя, бачив цей фінал. Найскладніше в літературному процесі бачити фінал і пробиратися до нього крізь кілометри тексту. Звичайно, виникають певні нюанси, певні ситуації, але конструкція мені відома від початку.

— Кілька слів про акторський склад.

— Насамперед згадаю батька — народного артиста України Анатолія Гнатюка. У мене немає режисерської освіти і великого досвіду роботи з акторами. Але мій батько пояснив виконавцям, як це має бути за їхніми акторськими схемами. Він мені дуже допоміг, за що йому надзвичайно вдячний. Дякую йому і за те, що привів із собою актора Національного академічного драматичного театру ім. Івана Франка Сергія Калантая і заслуженого артиста України Олексія Паламаренка.

З Іриною Сопіт, яка виконує роль головної героїні, я познайомився у театрі “Браво”. У постановці вистави “Кафе “Республіка” цього театру вона виконувала роль танцівниці. А я вже тоді бачив її в ролі Белли. Минуло кілька років, і ми повернулися до цієї думки. Ірина дуже добре візуально відповідає своїй героїні.

Лідія Семисюк — чудова актриса, з нею я співпрацював, ще коли готувалася до постановки вистава “Душа в засніженій фаті”. І ось ми знову зустрілися. Мені подобається, як вона створила образ Жінки в чорному.

Молодий актор Назар Боришок — різнопланова людина. За першою освітою економіст, брав участь у Чемпіонаті світу з боді-білдингу. Він закінчив акторський факультет Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені Івана Карпенка-Карого.

Художній керівник Київської академічної майстерні театрального мистецтва “Сузір’я”, народний артист України Олексій Кужельний свого часу прочитав збірку моїх оповідань. Це була перша людина, яка порадила мені спробувати писати п’єси. Думав, де можна поставити свою виставу. Можливо, десь у гаражі чи підвалі, а може, орендувати якусь залу. Поділився своїми планами з Олексієм Павловичем, він підтримав мої задуми, забезпечив комфортні умови для репетицій, врешті вистава побачила світло рампи саме в цьому театрі. За все це дуже йому вдячний.

Плануємо показати виставу в інших містах України. Думаю, що почнемо з Івано-Франківська — малої батьківщини Назара Борушака, де він знана людина.

— Ви починали як російськомовний письменник?

— Я поки що володію українською мовою не на тому рівні, як того хотілося б. В юності дуже захоплювався Достоєвським, а твори зарубіжних акторів переважно читав у російських перекладах. Отож спочатку писав російською. Вже потім усвідомив, що Панас Мирний у жанрі психологічного трилера може бути не менш цікавий, ніж Достоєвський.

Душа в мене завжди була українською, і я про це знав. Але потрібно було знаходити український логос, і я його знаходжу, я над ним працюю. І ця праця того варта, бо в українській мові дуже щедра палітра слів, смислових відтінків. Треба лише глибше вивчати українську мову.

— Над чим працюєте зараз?

— Пишу прозу, короткі мініатюри, розміщую їх у соціальних мережах. Але наразі все відклав і працюю над новою п’єсою.

Мене зараз дуже цікавить детективний жанр. До речі, детективна п’єса Агати Крісті “Сліпі миші” потрапила до “Книги рекордів Гіннеса”, оскільки в одному з британських театрів йде так довго, як не йшла жодна вистава в жодному театрі. Ми йдемо до театру, аби побачити комедію положень, а рекордсмен — саме детектив. Я дуже люблю цей жанр, хоча він і мало представлений в українських театрах.

Три мої перші п’єси написані на політичну тематику. Тепер вирішив відійти від політики. Звичайно, я не став зовсім аполітичним. Якісь політичні роздуми з’являтимуться, але вже не будуть лейтмотивом. П’єса, над якою зараз працюю, — про мистецтво, зокрема, про картини.

— Чи хотіли б Ви ставити вистави за п’єсами інших авторів?

— Тобто зробити це ремеслом, зокрема й комерційним? Ні, я цього не хочу. Хоча, можливо, поставив би свої найулюбленіші твори. Скажімо “Трамвай бажань” Теннессі Вільямса чи “Гамлета” Вільяма Шекспіра.

— А як щодо постановки своїх майбутніх п’єс?

— Принаймні я цього дуже хочу. Вважаю себе людиною самокритичною. Але мені здається, що все не так і погано. Я маю право продовжити цю справу, а не бігати з аркушами до режисерів. Не треба “рятувати” мої п’єси, я їх рятуватиму сам.

Крик самотньої душі

Практично кожна нова вистава Національного академічного театру російської драми ім. Лесі України стає помітною подією у культурно-мистецькому житті не лише столиці, а й усієї країни. Мовою мистецтва театр продовжує відверту розмову з небайдужим глядачем. Новою такою роботою театру стала вистава “Що трапилося в зоопарку”.

“Вистава виникла на основі самостійної роботи акторів театру, а вже потім режисер Ольга Гаврилюк долучилася до здійснення цієї постановки.

Видатний американський драматург Е. Олбі безкомпромісний і жорсткий. Він, можливо, на рівні А. Міллера оголює виразки суспільства. Чим нам сьогодні близька ця п’єса? У ній показані люди безкінечно самотні, що потребують співчуття і не отримують його. І це — найгостріша проблема сучасного світу.

Самотність! Некомунікабельність! Туга за спілкуванням!

Ми в нашій країні поступово занурюємося в зачароване коло цієї проблеми. Не так сильно, не так гостро, як в Америці чи Європі. Але сьогодні це — один із викликів часу.

— Наша вистава — заклик до людяності, заклик до співчуття”, — розповів художній керівник театру, народний артист України Михайло Резнікович.

Як відомо, половина успіху вистави — вдало обраний акторський склад. І це завдання режисер виконала відмінно. Артист Юрій Яковлєв (Джері) немов створений для сцени під дахом, коли доводиться бути з глядачем на відстані витягнутої руки, коли не сховаєшся за декорації чи спецефекти. Саме така відстань дає можливість вести з глядачем відверту розмову. Про те, як блискуче це вдається акторові, засвідчили вистави “Всі ми родом з дитинства” та “Лавка”. Але цього разу Юрій зумів по-новому розкрити грані свого таланту. Актор захоплює глядача з самого початку своєю грою і вже не відпускає його до кінця вистави. А В’ячеслав Ніколенко (Пітер) вражає своїм вмінням швидко перевтілюватися. Поведінка героя кілька разів різко змінюється, що надає виставі динамізму. Невелика, але цікава роль у Євгенія Овчарова, який грає Служителя зоопарку. Створений ним образ засвідчує, що суспільство живе за своїми законами і йому зовсім байдужа доля конкретної людини.

Хоча вистава називається “Що трапилося в зоопарку”, але насправді дія відбувається не в самому зоопарку, а поблизу нього. І така невідповідність між назвою і тим, що відбувається на сцені, зроблена зумисне. Адже зоопарк — це насправді все те, що нас оточує, а люди нерідко бувають гіршими за тварин. Завдяки вдалій сценографії Олексія Вакарчука глядач немов опиняється у центрі подій, що відбуваються на сцені.

Інколи люди йдуть на все, щоб не бачити жахливу правду самотності, аби не порушувати спокою свого, здавалось би, “зручного і правильного життя”. Лише щоб не зізнаватися собі в тому, що самотність всюди.

Можливо, знайти вихід з цього замкненого кола допоможе мистецтво. Адже, як писав Е. Олбі: “Корисна функція мистецтва полягає в тому, що воно дає нам можливість розуміти саму свідомість і вносить якийсь порядок в хаотичність нашого існування. Корисна функція мистецтва також і в тому, що воно змушує нас відчувати ритм існування, гармонію буття”.

Матеріали підготував
Едуард ОВЧАРЕНКО
Фото надані театрами

“На фестивалі буде представлено 200 фільмів, задіяно 3 кінотеатри, фестивальне містечко з кінозалом просто неба на Поштовій площі”.

«Молодість» готує сюрпризи

Ольга ЖМУДОВСЬКА

Напередодні 47-го КМКФ “Молодість”, 11 травня, у готелі Aloft Kiev відбулася прес-конференція, на якій оголосили повну програму фестивалю, що пройде цьогоріч із 27 травня до 3 червня.

Із журналістами спілкувалися **Владислав Лясовський**, голова Наглядової ради кінофестивалю “Молодість”; **Давіде Ла Чечілія**, Надзвичайний та Повноважний посол Італії в Україні; **Анна Пасторе**, директор Istituto Italiano di Cultura в Україні; **Ігор Шестопалов**, програмний директор кінофестивалю; **Богдан Жук**, програмний координатор кінофестивалю.

Голова Наглядової ради кінофестивалю “Молодість” Владислав Лясовський наголосив, що цьогоріч фестиваль має значну підтримку:

— *Торік було ухвалено закон про підтримку кінематографії, збільшено і загальний бюджет на витрати кіноіндустрії, і бюджет, який нам надає Держагентство з питань кіно — це 4 млн грн,* — повідомив він. — *Київська міська держадміністрація надала також 1 млн 400 тис. грн. А Міністерство інформаційної політики України профінансувало нас на 4 млн 500 тис. грн. Зазвичай, під час проведення заходів на кшталт Фіналу Ліги чемпіонів УЄФА забороняє проводити в місті інші масові заходи, і лише для “Молодості” зробили виняток.*

Програму нового італійського кіно Focus Italia представив Надзвичайний та Повноважний посол Італії в Україні Давіде Ла Чечілія.

— *Я радий представити нашу італійську кінодобірку в Києві та Україні в рамках 47-го КМКФ “Молодість” і програми FOCUS ITALIA,* — зазначив посол. — *Цей “маленький” італійський кінофестиваль в Україні цьогоріч пов’язаний із найбільш значущою подією італійського кіно, представленою нашим міністерством. Міністерство закордонних справ Італії (MAECI) розпочало 3 травня програму “Fare Cinema” у приміщенні відомої кіностудії Cinecittà Studios. Італія має велику традицію якісного кіно, і її сучасна кінопродукція заслуговує на підтримку як невіддільна частина утвердження “бренду Італія” у всьому світі.*

Почесним гостем фестивалю стане німецький актор Юрґен Прохнов, який зіграв одну з головних ролей у фільмі Девіда Лінча “Дюна” та є зіркою голлівудських блокбастерів “Літак президента”, “Суддя Дред” та “Код Да Вінчі”. На фестивалі буде представлено його найновішу стрічку “Остання подорож Леандра”. Ця стрічка німецького режисера Ніка Бейкера Монтейса розповідає історію 92-річного Едуарда Леандера, який після смерті дружини відмовляється доживати свій вік у будинку для літніх осіб. Натомість він разом з онукою Адель сідає у потяг і їде до України, де за часів Другої світової воював із СРСР як офіцер вермахту, а ще мав пристрасну любовну пригоду.

Втретє на “Молодість” завітає канадський режисер Дені Коте, лауреат кінофестивалів у Берліні та Локарно. У Києві він представить свій новий фільм “Гладенька шкіра”.

На фестивалі буде представлено 200 фільмів, задіяно 3 кінотеатри, фестивальне містечко з кінозалом просто неба на Поштовій площі (зокрема, відбудеться спеціальний показ фільму **“Зелений туман”,** режисери Евен Джонсон, Ґейлен Джонсон та Ґай Меддін у живому супроводі музики авторства української композиторки Алли Загайкевич) та Molodist Modnight Cinema Club у клубі **“ЮБК”** (Труханів острів). Традиційно Molodist Talent Workshop чекатиме своїх слухачів у Домі освіти та культури “Майстер Клас” з 28 травня до 2 червня 2018 року. На цей період Майстерня стане відкритим місцем для здобутку нових знань, спілкуванням із професіоналами у сфері кіно та тих, хто робить свої перші кроки у кіновиробництві.

Окрім **Міжнародного конкурсу**, у якому представлено стрічки з усіх континентів планети та Фестивалі фестивалів, для поціновувачів кіно цікавими будуть програми **Скандинавська панорама і FORMA.**

Власне українські фільми можна буде переглянути у **Національному конкурсі**, режисера найкращого фільму конкурсу буде нагороджено премією “Скіфський олень” і грошовим призом у розмірі 50 000 грн. Цьогоріч тут представлено стрічки **“Щасливі роки”**, реж. Світлана Шимко, Галина Ярманова; **“Поза зоною”**, реж. Нікон Романченко; **“Маніяк”**, реж. Антон Сомін; **“Сильні духом”**, реж. В’ячеслав Бігун; **“Dendro dreams”**, реж. Тета Цибульник, Еліас Парвулеско; **“Ніч з Наталею”**, реж. Андрій Бондаренко; **“Гойдалки”**, реж. Валерія Сочивець; **“Що якщо”**, реж. Віра Яковенко; **“Слово”**, реж. Ігор Висневський; **“Новий рік у сімейному колі”**, реж. Максим Наконечний; **“Урок риболовлі”**, реж. Кирил Жеков; **“Miqlar”,** реж. Агмеді-Ернес Сарихаліл; **“Державна установа”**, реж. Ярема Малащук, Роман Хімей; **“Київська історія”,** реж. Михайло Маслобойщиков; **“Анахата”**, реж. Рита Кузьмина; **“Інтербачення-Львів”**, реж. Станіслав Мензелевський, Анна Онуфрієнко, Еліас Парвулеско; **“Штангіст”**, реж. Дмитро Сухолиткий-Собчук; **“Ворони летіли”**, реж. Даниїл Міліковський; **“Камалока”**, реж. Ярослав Коротков; **“Мілена”**, реж. Олександр Фразе-Фразенко; **“Казки. Неопубл.”**, реж. Руслан Арітович; **“Мить”**, Юлія Тамтура, Україна.

Також очікується демонстрація стрічок у номінації **Українські прем’єри: “Вівчарі”, Ігор Стрембіцький** — перед глядачем постають одвічні обійми української природи й позачасовість у житті сучасних карпатських вівчарів, глибокі та чуттєві портрети чоловіків, котрі уособлюють приклад стародавнього поєднання людської душі зі світом; **“Пан Ніхто”, Олександр Фразе-Фразенко** — фільм про Ігоря Калинця, українського поета-модерніста XX ст., багаторічного політв’язня, засудженого за поезію; **“Лиса Гора”, Роман Перфільєв** — Майя після містичного зникнення своєї матері на Лисій Горі потрапляє на зловісне місце, де їй доводиться протистояти потойбічним силам.

У **Позаконкурсній програмі** цього року КМКФ “Молодість” уперше представить програму італійського кіно **Focus Italia.** Побачити Італійську програму зможуть не лише мешканці Києва. Focus Italia буде показано в кількох українських містах — Львові, Харкові та Одесі.

У **Ретроспективній програмі “СТОРІЧЧЯ”,** присвяченій століттю від дня народження видатних майстрів світового кіномистецтва, згадають видатного шведського режисера **Інгмара Бергмана**.

СЛОВО Просвіти

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА» імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

Будьмо разом!

ПЕРЕДПЛАТА—2018

Нині триває передплата на 2018 рік на періодичні видання за друкованим Каталогом видань України «Преса поштою».

Наш поштовий індекс — 30617.

Засновник: Всеукраїнське товариство “Просвіта” імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво КВ № 4066 від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор
Любов ГОЛОТА

Редколегія
Любов ГОЛОТА (голова),
Ярема ГОЯН,
Павло МОВЧАН,
Олександр ПОНОМАРІВ,
Іван ЮЩУК

Заступник головного редактора з виробничих питань
Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел/факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК

Відділ просвітянської роботи
Ольга ЖМУДОВСЬКА

Відділ культури
Едуард ОВЧАРЕНКО

Відділ коректури
Тетяна ЩЕРБАК
Ірина СТЕЛЬМАХ

Комп’ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК
Володимир ЖИГУН

Інтернет-редактор
279-39-55

Черговий редактор
Ольга ЖМУДОВСЬКА

Бухгалтерія
279-41-46

Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б, м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovoprosvity.org
http://prosvitanews.org.ua

Надруковано в ТОВ “Інтерекспресдрук”, вул. Сім’ї Сосніних, 3.

Загальний наклад у травні — 16 500

Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

Відповідальність за достовірність інформації несуть автори. Редакція залишає за собою право редагування та скорочення текстів. Редакція не завжди поділяє погляди своїх авторів. При використанні наших публікацій посилання на “Слово Просвіти” обов’язкове.

Індекс газети **“Слово Просвіти” — 30617**

18021
4 820095 780016